Lycka är att läsa bokslut – Case Jakobstad

Anna-Kajsa Edström

Examensarbete
Företagsekonomi
2022

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Företagsekonomi
Identifikationsnummer:	8656
Författare:	Anna-Kajsa Edström
Arbetets namn:	Lycka är att läsa bokslut - Case Jakobstad
Handledare (Arcada):	Susanna Fabricius
Uppdragsgivare:	Jakobstads ekonomiavdelning

Sammandrag:

Syftet med arbetet är att undersöka hurudant utseende bäst lämpar sig för Jakobstads ekonomiavdelnings rapporter och ska resultera i en mall som kan ligga till grund för fortsatta rapporter. I nuläget är rapporterna löpande svart text mot vit bakgrund, rapporterna ska läsas av allmänheten men anses inte vara tilltalande och Jakobstads ekonomiavdelning hinner inte lägga till de visuella element som de önskar.
Visuell kommunikation har sin början i människosläktet första form av kommunikation och layout kan stödja eller hämma en läsupplevelse. Användarvänlig layout och fungerande visuell kommunikation kan således leda till mer effektiv informationsupptagning.
Som en del av arbetet har expertintervjuer genomförts, den kvalitativa metoden med expertintervjuer har valts för att få ett verklighetstroget slutresultat och en användbar slutprodukt. Samtliga expert är finlandssvenskar och intervjuerna utfördes på svenska. Resultatet av denna forskning visar att fungerade visuell kommunikation består av tre delar; typografi, layout och färganvändning. Typografin gör texten förståelig och läslig. Layout ska guida läsaren och stödja texten syfte. Färganvändningen underlättar läsningen i form av kontraster och lockar personer till läsning eftersom färg drar till sig uppmärksamhet. Resultatet visar också att visuella element gör läsupplevelsen mer positiv men att de ska ha en koppling till textens innehåll och syfte och att fokuset ska ligga på läsaren. Forskningen utmynnar i tre modellförslag som demonstrerar en eller flera av de förbättringsförslag som experterna och resultatet gav. Exempel på detta är en öppen högermarginal, ett typsnitt ur typsnittsfamiljen Sans Serif och färganvändning. Dessa modeller kan fungera som utgångspunkt för Jakobstads ekonomiavdelning i processen att förnya deras rapporter.

Nyckelord:	Visuell kommunikation, Layout, Typsnitt, Färganvändning, Jakobstads Ekonomiavdelningen, Rapporter
Sidantal:	47
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	20.5.2022

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Business Administration
Identification number:	8656
Author:	Anna-Kajsa Edström
Title:	Lycka är att läsa bokslut - Case Jakobstad
Supervisor (Arcada):	Susanna Fabricius
Commissioned by:	Jakobstads ekonomiavdelning

Abstract:

The aim of the paper is to investigate what kind of visual appearance best suits the reports from the finance department of Jakobstad and to create a model that will be a foundation for future reports. Currently the reports are black text on a white background. The reports are for the general public and are regarded as unappealing and the finance department lack the time to add the desired visual elements. Visual communication is rooted in humankind's first form of communication and layout can support or hinder the reading experience. User-friendly layout and working visual communication can lead to a more effective uptake of information. As a part of the paper has interviews with experts been conducted, the qualitative method with these interviews have been chosen to obtain a result grounded in reality and a useful end-product. All experts are Swedish-speaking Finns, and the interviews were conducted in Swedish. The result of this study show that good visual communication contains of three parts; typography, layout and use of color. Typography makes a text understandable and readable. Layout guides the reader and support the aim of the text. Color contributes with contrast and attract readers since color attracts attention. The result also show that visual elements makes the reading experience more positive, but it must connect to the texts aim and that the focus should be on the reader. The study results in three models that demonstrates one or more of the improvements from the experts and result. Examples of this are an open right marginal, a typography from the type-family Sans Serif and color. These models can be the starting point for the finance department of Jakobstad when they are improving their reports.

Keywords:	Visual Communication, Layout, Typography, Use of color, Finance department of Jakobstad, Reports
Number of pages:	47
Language:	Swedish
Date of acceptance:	20.5.2022

INNEHÅLL

1 INLEDNING 7

1.1 PROBLEM OCH FRÅGESTÄLLNING 8
1.2 SYFTE 8
1.3 AVGRÄNSNING 8
1.4 DEFINITIONER 9
1.5 JAKOBSTADS EKONOMIAVDELNINGS VERKSAMHET 9
1.6 ARBETETS STRUKTUR 9

2 TEORI 10

2.1 VISUELL KOMMUNIKATION 10
2.2 TIDIGARE FORSKNING 11
2.2.1 Medveten användning av inbäddade signaler i layout 11
2.2.2 Rött och blått – färger som påverkar beteendet 12
2.3 GRUNDERNA I LAYOUT OCH GRAFISK DESIGN 12
2.3.1 Rutnät och visuell balans 12
2.3.2 Typografi 14
2.3.3 Färgharmoni och färgpsykologi 16
2.4 ÖVRIG LITTERATUR - DESIGN SOM STÖDER BUDSKAP OCH LÄSARE 18
2.5 EXEMPEL FRÅN VERKLIGHETEN – FALLSTUDIE FISKARS GROUP 20
2.6 SAMMANFATTNING AV DEN TEORETISKA REFERENSRAMEN 22

3 METOD 23

3.1 VAL AV METOD 23
3.2 RESPONDENTER 24
3.3 FRÅGEGUIDE - INTERVJUGUIDE 25
3.4 TILLVÄGAGÅNGSSÄTTET 25
3.5 ANALYS AV DATA 26
3.6 VALIDITET OCH RELIABILITET 26

4 RESULTAT 27

4.1 VISUELL KOMMUNIKATION 27
4.1.1 Typografi 27
4.1.2 Layout 28
4.1.3 Färganvändning 30
4.2 VISUELLA ELEMENT MED INNEBÖRD 30
4.3 FOKUS PÅ LÄSAREN 31

4.4 KONKRETA FÖRBÄTTRINGSFÖRSLAG OCH FORTSATT ARBETSPROCESS 32
5 DISKUSSION 33
5.1 RESULTATDISKUSSION 33
5.1.1 Fem teman från expertintervjuerna 34
5.1.2 Experternas konkreta förbättringsförslag 36
5.1.3 Förslag till Jakobstads ekonomiavdelning 37
5.2 METODDISKUSSION 39
6 SLUTSATSER 40
6.1 ARBETETS BEGRÄNSNINGAR 41
6.2 FÖRSLAG TILL VIDARE UNDERSÖKNINGAR 41
Källor 43
Bilagor 46

Figurer

Figur 1. Visuell balans och white space i ett tryckt magasin NMG Network via Unsplashed 2020 13
Figur 2. Rutnätets sex komponenter. Tondreau 2011 s.6 14
Figur 3. Typsnitt och font 14
Figur 4. Black letters font Cloister Black 15
Figur 5. Serif font Baskerville 15
Figur 6. Sans Serif font Helvetica 15
Figur 7. Färghjulet. Adams et al. 2020 s.6 16
Figur 8. Färgmodellen RGB och färgmodellen CMYK. Adams et al. 2020 s.6 16
Figur 9. Färger i relation till and färger. Adams et al. 2020 s.6 17
Figur 10. Exempel på hur färg kommunicerar information. 17
Figur 11. Ett ord i färg VS ett helt stycke i färg. 18
Figur 12. Bild som inte stöder textens flöde VS bild som stödjer textens flöde. Document Design 2020 19
Figur 13. Två bakgrunder som stör läsningen VS bakgrund som stödjer läsaren. Document Design 2020 19
Figur 14. Sida 6 och 19. Fiskars Groups bokslutskommuniké 2021 21

Figur 15. Modell av den teoretiska referensramen, hörnstenar inom layout. Skapad av skribenten..... 23
Figur 16.Layoutens uppgift. Modell skapad av skribenten. 29
Figur 17. Förslag 1 till Jakobstads ekonomiavdelning 38
Figur 18. Förslag 8 till Jakobstads ekonomiavdelning 38
Figur 19 Förslag 3 till Jakobstads ekonomiavdelning 39
Figur 20. Uppslag ur Staden Jakobstads budget och ekonomi plan 2022–2024 47

Tabeller

Tabell 1. Demonstration av det affektiva ordet trevligt i relation till visuella element.. 31
Tabell 2. Experternas konkreta förbättringsförslag till Jakobstads ekonomiavdelnings rapporter..... 36

1 INLEDNING

När det kommer till information som visas i text och bild, oberoende digitalt eller i tryck, så har sättet det presenteras på en stor påverkan på hur materialet uppfattas. Ambrose och Harris (2018) beskriver detta på följande sätt i boken Layout for graphic designers An introduction (Ambrose & Harris 2018 s.6).

> […] the placement of text and Image elements within a design. How these elements are positioned, both in relation to one another and within the overall design scheme, will affect how the content is viewed and received by the readers, as well as their emotional reaction towards it. Layout can help or hinder the receipt of information presented in a work.

Som citatet demonstrerar så spelar de olika elementens placering i förhållande till varandra roll för hur texten uppfattas och påverkar läsarens sinnesstämning gentemot texten och kan hindra eller hjälpa läsaren att förstå textens budskap. Användningen av layout (Layout 2021) är en fantastisk tillgång som kan och bör användas men det kan även leda till missförstånd eller tappat intresse för informationen i fråga om det inte utförs på rätt sätt.

I januari månad 2022 korresponderade jag med Gunilla Höglund, Jakobstads Ekonomidirektör (Ekonomiavdelningen 2022) angående hennes arbetsplats och fick mig förklarat att de skulle vilja erbjuda deras invånare mera åskådliga och informativa rapporter. Exempel på dessa rapporter är bokslut samt budget och ekonomiplan som är öppna för allmänheten (Ekonomiavdelningen 2022). På grund av tidsbrist hinner de inte förverkliga sina visuella idéer som skulle leda till mera lättlästa rapporter som i sin tur skulle öka intresset för dessa dokument.

I samarbete med Gunilla Höglund och Jakobstads ekonomiavdelningen bestämdes det att de ska skapas nya modeller och riktlinjer för hur dessa papper ska se ut vilket ska stödja avdelningen i att kunna utforma och publicera mera tilltalande rapporter som fortfarande uppfyller sitt syfte.

1.1 Problem och frågeställning

Ekonomiavdelningen i Jakobstad saknar tiden som det skulle ta att designa och utveckla mer tilltalande rapporter. De dokument som detta lärdomsprov skulle beröra är för tillfället vita sidor fyllda med svart text som stundvis blir avbruten av tabeller och grafer (Budget 2022 och Ekonomiplan 2022-2024). Dessa dokument presenterar den korrekta informationen men eftersom den nuvarande layouten inte stöder texten blir dessa dokument svårlästa och oinspirerande för invånarna i Jakobstad vilka är dessa dokuments primära läsare.

Frågeställningen som detta lärdomsprov besvarar är:
Vilken typ av mall, samt riktlinjer i denna mall, stöder Jakobstads ekonomiavdelnings behov?

1.2 Syfte

I detta lärdomsprov vill jag ska skapa en mall som kan stödja Jakobstads ekonomiavdelningen och kunna vara till grund för deras fortsatta rapporter. Syftet är således att undersöka vilken typ av mall, samt riktlinjer i denna mall, som skulle lämpa sig bäst till deras behov och önskningar. Användningen av mallen ska vara tidseffektiv och resultatet efter användning ska vara informativt och visuellt tilltalande för invånarna i Jakobstad.

1.3 Avgränsning

Detta lärdomsprov kommer fokusera på experters erfarenheter inom layout och visuellkommunikation. Jag kommer inte exkludera eller inkludera något specifikt åldersspann för dessa experter eftersom jag anser att ålder inte nödvändigtvis mäter kunskap. Dock kommer erfarenhet värdesättas och jag kommer använda mig av experter som besitter minst två års arbetserfarenhet inom sitt fält för denna forskning.
Lärdomsprovet kommer inte att ta reda på vad invånarna i Jakobstad föredrar när det kommer till dessa rapporter utan den första forskningen fokuserar på att få fram lämpliga mallar för dokumenten med hjälp av expertintervjuer. Dock skulle det nästa logiska steg vara att testa dessa mallar på en fokusgrupp med invånare för att se hur de tas emot och

vad som kunde vidareutvecklas. Insikter som experterna bidrar med passar sig bättre för vad jag vill åstadkomma för slutprodukt, mall/mallar, och jag vill kunna basera lärdomsprovets resultat på expertutlåtanden. För att avgränsa lärdomsprovet kommer jag endast utföra forskningen på svenska i Finland och således kommer dessa experter vara finlandssvenskar.

1.4 Definitioner

I detta lärdomsprov kommer jag använda förkortningen RGB och CMYK., dessa förkortningar är benämningar för färgmodeller. RGB står för röd, grön och blå. Dessa utgör den additiva färgmodellen. CMYK står för cyan, magenta, gul och svart. Dessa utgör den subtraktiva färgmodellen. (Adams et al. 2020 s.6)

1.5 Jakobstads ekonomiavdelnings verksamhet

Jakobstadsekonomiavdelning består av tre anställda, ekonomidirektör, ekonomichef och en redovisningssekreterare. Deras huvudsakliga uppgift är stadens budget och ekonomiplanen samt att sammanställa stadens bokslut. (Ekonomiavdelningen 2022)
På grund av att de endast är tre personer på denna avdelning är tiden knapp när det kommer till att färdigställa dessa dokument vilket gör att den visuella delen av dokumenten lider. Dessa dokument riktar sig till alla läskunniga invånare i Jakobstad oberoende ålder, kön, funktionsvariation m.m. och ska tilltala alla som kan tänka sig vilja se närmare på dessa rapporter. Fokuset för dessa dokument ligger på den så kallad ”mannen på gatan”. Staden Jakobstad hade i december månad 2021 en folkmängd på 19 096 personer (Kommunkortet - stadens nyaste statistikuppgifter 2021).

1.6 Arbetets struktur

Mitt lärdomsprov kan delas upp i två delar. Den första delen belyser de teorier som behandlar hur människor uppfattar och upptar information baserat på ett verks visuella utformning. Arbetet fortsätter sedan med att presentera och motivera den valda metoden som kommer användas för att samla in den data som passar sig till min forskning samt gå djupare in på val av respondenter. Sedan övergår arbetet till den egna undersökningens

uppbyggnad och utförande baserat på de teorier som har blivit förevisade i det tidigare kapitlet. Den andra delen presenterar resultaten från undersökningen samt behandlar dem i en diskussion. Slutligen kommer dessa delar att kopplas samman med den första delen av arbetet i kapitel 6 Slutsatser, här kommer även arbetets begränsningar och möjlighet till utveckling tas upp.

2 TEORI

I den här delen av lärdomsprovet kommer arbetets teoretiska referensram att presenterats, denna referensram kommer vara grunden för empirin och således stödja forskningsfrågan och det eftertraktade resultatet. Kapitlet börjar med att kort presentera visuell kommunikation och sedan kommer två tidigare studier presenteras som har utförts inom ämnet layout och grafisk design. De visuella faktorer som påverkar människans uppfattning kommer presentas i korthet för att skapa en helhetsöversikt och kopplas sedan samman och demonstreras med exempel från verkligenhet. Slutligen kommer detta kapitel sammanfattas i text och i en modell som demonstrerar referensramens olika delar.

2.1 Visuell kommunikation

Enligt Dyrud och Worley (2006) har den visuella kommunikationen sin grund i människosläktet första form av visuellt uttryck, grottmålningar. Än idag används denna form av kommunikation i digitala forum så väl som i tryck eftersom det visuella överskrider det skrivna ordet och har varit en del av hur människan uppfattar information genom tiderna. Ögat registrerar helheten av vad den ser och skapar en uppfattning innan texten har blivit läst. Edward Tufte menar att visuell kommunikation kan liknas med hjärnans tankegång och att om de följer samma principer så blir den visuella kommunikationen insiktsfull “When principles of design replicate principles of thought, the act of arranging information becomes an act of insight” (se Dyrud & Worley 2006) Edward Tufte menar också att effektiv visuell kommunikation involverar val, gott omdöme och en känsla för estetik (se Dyrud & Worley 2006). Visuell kommunikation ska således vara konstnärligt tilltalande och informativt på samma gång. (Dyrud & Worley 2006)

Visuell kommunikation har i alla tider påverkat människan, och med teknologins framfart har det visuella uttrycket förändrats skriver Hepworth (2016). Visuell kommunikation finns överallt runtomkring oss, exempelvis, reklam, logon, hemsidor m.m. Dessa exempels primära mål är att påverka människans attityd och beteende gentemot företag X. För att lyckas ska detta göras medvetet och retoriskt både i text och i bild. Detta sätt att framföra ett budskap och påverka människan kan och ska göras oberoende vad som ska kommuniceras, det kan exempelvis beröra undervisning så som att lära ut rätt typ av återvinning, information i form av skyltar eller vid försäljning och marknadsföring av lyxprodukter menar Kathrine Hepworth. (2016)

2.2 Tidigare forskning

Visuell kommunikation används i alla typer av sammanhang där information ska förmedlas. Men eftersom detta lärdomsprov behandlar information som presenteras i dokumentformat har jag valt att presentera dessa forskningar. Den första forskningen behandlar användningen av layout och huruvida det kan stödja budskapets agenda. Den andra forskningen behandlar användning av färg och huruvida det påverkar läsupplevelsen och handlingarna som följer.

2.2.1 Medveten användning av inbäddade signaler i layout

Grygarova et.al. (2020) har genomfört en undersökning som behandlar användningen av inbäddade signaler i layout och huruvida den grafiska designer kan styra betraktaren till vad som ska uppfattas. Signaler i detta fall kan även tolkas som en så kallad vink.
Resultatet visade att de faktorer som påverkade betraktarnas ögonrörelse var när layouten hade positiva och negativa affekter, användning av färg samt positionen av objekt, centralt eller i periferin. Dock när det kommer till betraktarnas affektiva resultat så syntes endast en liten effekt. Resultatet visar att den grafiska designern kan till en viss mån påverka betraktarens uppmärksamhet när det kommer till layout.

2.2.2 Rött och blått – färger som påverkar beteendet

Ceravolo et.al. (2021) har genomfört en undersökning huruvida färgerna blått och rött påverkar betraktarens uppmärksamhet när det kommer till dokument med information för investerare samt om dessa färger påverkar uppfattningen om den valda produkten. Resultatet av undersökningen visar att användningen av färg i dessa dokument påverkar läsaren och bearbetningen av informationen eftersom den röda färgen drar till sig mer uppmärksamhet än den blåa. Den röda färgen påverkar även finansbeslut eftersom produkten uppfattas som mindre attraktivt när den kopplas ihop med färgen röd. Resultatet visar också på underliggande mekanismer som finns i betraktarens hjärna när det kommer till den finansiella konsumentens beteende.

2.3 Grunderna i layout och grafisk design

Med hjälp av en målmedveten design kan man förmedla värdefull information oberoende medium, digitalt eller i tryck. Dock behöver den grafiska designern konstant vara medveten om sin omgivning och vara beredd på att anpassa sitt arbete så att slutresultatet riktar sig till den målgruppen som informationen ska kommuniceras till. Trots denna konstanta flexibilitet så är utgångspunkten för en grafiks designer att förstå och implementera grunderna inom layout som bland annat består av användningen av rutnät, visuell balans, typografi samt färgharmoni och färgpsykologi. (Cullen & Puhalla 2018)

2.3.1 Rutnät och visuell balans

Funktionen av ett rutnät är att kunna organisera informationen på en given yta så att läsupplevelsen för betraktaren ska vara så behaglig och begriplig som möjlig. Text och bild men även mellanrummet, det så kallade white space, placeras i detta rutnät. Med hjälp av detta så kan den grafiska designern kartlägga ett uppslag som på bästa sätt stöder det som ska kommunicerad samtidigt som det inte är ansträngande för läsaren. Rutnät har använts i århundraden men många grafiska designers förknippar dem med 1940-talets Schweiz på grund av den tidens strävan efter ordning. Efter att ha genomgått en fas av att ha ansetts som tråkiga och kontrollerande har användningen av rutnät blivit en grundläggande del av den grafiska designprocessen. (Tondreau 2011)

För att skapa visuell balans men även kunna förmedla informationen behöver man vara medveten om hierarkier i kontext till uppslaget. Frågor som ska ställas är vilken information ska fånga läsarens uppmärksamhet, denna del ska i så fall förstoras och får ta plats, oberoende om det är text eller bild. Här används även white space för att betona och lyfta fram uppslagets mening eftersom det skapar fokus men även harmoni till själva upplaget, se figur 1. Användningen av ett rutnät förenklar denna process och skapar översikt över uppslaget och dessa delar. (Tondreau 2011)

Figur 1. Visuell balans och white space i ett tryckt magasin NMG Network via Unsplashed 2020

Ett A4 pappersark kan delas upp i ett rutnät som består av sex olika komponenter, se figur 2. Dessa komponenter är 1. **Kolumner**: Vertikala lådor för text eller bild. **2.Moduler**: Individuella rektanglar som kan kombineras till moduler eller rader. Dessa har alltid en ram med white space. **3.Marginaler**: Buffertzon mellan innehållet och uppslagets kant. Denna zon kan vara tom, white space, eller innehålla sekundär information. **4.Spatiala zoner**: Grupper av kolumner i moduler som innehåller text eller bild. **5. Stödlinjer**: Rutnät som delar upp uppslaget, metod som används för att guida läsaren genom sidan. **6. Markering:** Figurer så som sidnummer eller sidhuvud/sidfot. Dessa stödjer navigeringen av ett dokument. (Tondreau 2011)

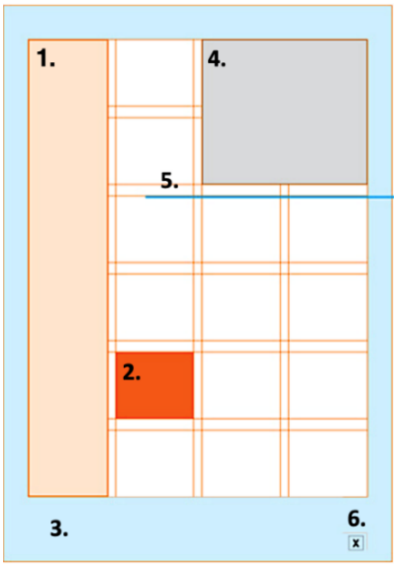

Figur 2. Rutnätets sex komponenter. Tondreau 2011 s.6

Dessa komponenter fungerar som stöd och kan variera i antal och placeras på uppslaget på ett sätt som bäst stödjer uppslagets agenda. (Tondreau 2011)

2.3.2 Typografi

Typografi är ett effektivt kommunikationsverktyg. Medvetna och kunskapsbaserade val inom typografi leder till att texten i sig själv kommunicerar vad som ska sägas, läsaren behöver endast se på texten för att få en uppfattning av vad som står. Typografi består av fonter och typsnitt. Typsnitt är alla delar av en font, de olika stilarna, bokstäverna, symbolerna, mellanrummen m.m. En font däremot är när dessa delar är specificerade, se Figur 3.

”Times New Roman” – Typsnitt
Times New Roman Fet kursiv 12 pt – Font

Figur 3. Typsnitt och font

Typsnitt och fonter besitter känslor och kan förmedla en sinnesstämning. Alla fonter passar sig inte till all information och en grafisk designer ska välja med omsorg så att fonten passar med budskapet. Nedan följer tre exempel på typsnittsfamiljer som alla förmedlar en sinnesstämning. (Calonaci 2021)

Black letters -Typsnittsfamilj som associeras med styrka och historik, se figur 4. Används ofta för att lyfta fram nyckelord men dock i mindre skala, så som logon och affischer.

Cloister Black

Figur 4. Black letters font Cloister Black

Serifs -Typsnittsfamilj som associeras med etikett och tradition, se figur 5. Används ofta i tryck och för längre texter, så som tidningar och böcker.

Baskerville

Figur 5. Serif font Baskerville

Sans Serifs - Typsnittsfamilj som associeras med nutiden, se figur 6. Denna kallas även Sans och används i elektronik så som smart telefoner och datorer.

Helvetica

Figur 6. Sans Serif font Helvetica

Viktigt att notera är att en människas uppfattning av vad en font kommunicerar varierar, här spelar kultur och historia in. Trots att man till en viss mån kan kategorisera typsnitt i familjer som representerar en sinnesstämning så speglar det inte alltid hur de verkligen kommer att uppfattas. (Calonaci 2021)

Två övriga delar som berör typografin är tydlighet och läsbarhet. Tydlighet tangerar det enskilda ordet och bokstaven och huruvida det/den kommunicerar textens betydelse med hjälp av den valda fonten. Frågor som ställs är huruvida denna font är igenkänningsbar och kopplas samman men en viss känsla och om den känslan är i samspel med textens budskap. Läsbarhet berör hela texten. Frågor som ställs är om texten är visuellt lättförstådd eller om den är överväldigande, kan en läsare enkelt följa texten med blicken och memorera texten. Dessa två koncept ska tas i beaktande under layout processen för att nå bästa möjliga resultat. (Calonaci 2021)

Typografi är inte endast tecken, texten, utan även mellanrummen. Dessa delar av typsnittet kallas kerning. Kerning är avståndet mellan de olika tecknen som tillåter texten att andas och bidrar till att förmedla textens budskap. Typografi tangera mer betraktarens syn, visuella uppfattning, än hens läsande. (Calonaci 2021)

2.3.3 Färgharmoni och färgpsykologi

Färger och dess förhållande till varandra kan presenteras med hjälp av färghjulet, se figur 7. Ett färghjul demonstrerar huruvida färgerna är skapta av färgmodellen RGB eller av färgmodellen CMYK se figur 8 och 1.4 definitioner. Färghjulet är uppbyggt av primärfärgerna, rött, gult och blått. Dessa färger utgör grunden för de övriga färgerna, dessa uppstår när olika mängder av primärfärgerna blandas ihop. I färghjulet hittas färgernas komplementfärg, färgen tvärsöver hjulet utgör en komplementfärg och dessa två färger kan med fördel användas ihop. (Adams et al. 2020 s.6)

Figur 7. Färghjulet. Adams et al. 2020 s.6

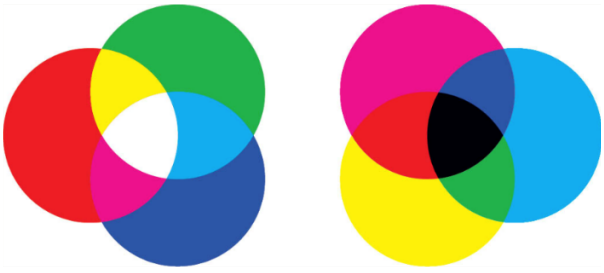

Figur 8. Färgmodellen RGB och färgmodellen CMYK. Adams et al. 2020 s.6

Färgmodell RGB används digital, exempelvis på en datorskärm, och bygger på att man adderar vitt. Färgmodellen CMYK används i print och fungerar på så vis att pigmentet absorberar, subtraherar, den vita färgen. När färg visas upp på en skärm syns det med RGB och när den senare printas ut syns färgen i CMYK, om något projekt i sin färdiga form ska vara i print ska den grafiska designern ta detta i beaktande eftersom det utprintade resultatet inte alltid överensstämmer med vad som syns på skärmen under själva arbetsprocessen. (Adams et al. 2020 s.6)

För att kommunicera ett budskap ska man med fördel använda sig av starka färger, dock ska man ta i beaktande att färg påverkas av vad den står i relation till, se figur 9.

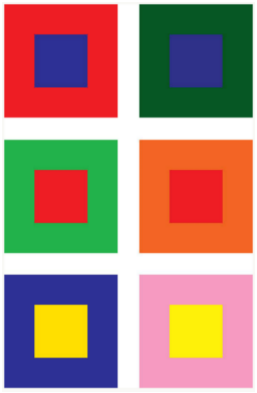

Figur 9. Färger i relation till and färger. Adams et al. 2020 s.6

Om man använder sig av färg för att påvisa något signifikant, ska man låta bakgrunden eller det övriga inte vara i en färg som drar till sig fokus, se figur 10.

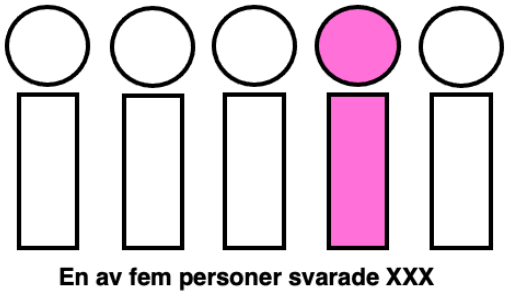

Figur 10. Exempel på hur färg kommunicerar information.

Användningen av en färgad font kan stödja budskapet. Dock är balansen viktigt för att skapa harmoni i uppslaget, ett ord som är i annan färg kan påverka läsupplevelsen till något positivt, exempelvis förkorta tiden det tar för läsaren att förstå informationen. Men en större del text i en stark pigmenterad färg så som magenta bidrar till en svårläst text

eftersom ögonen inte kommer kunna fokusera på orden, se figur 11. (Adams et al. 2020 s.6)

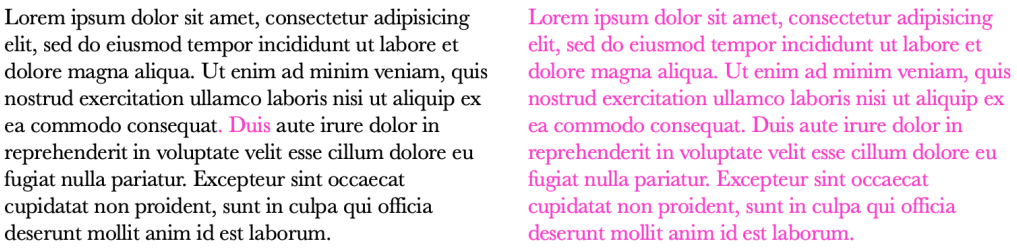

Figur 11. Ett ord i färg VS ett helt stycke i färg.

Konceptet färgpsykologi innefattar att färger är kopplade till olika känslor och kan påverka människan uppfattning. Detta ska tas i beaktande men inte följas slaviskt. Exempelvis färgen röd är kopplade till romantik och värme men även med fara och blod/skräck. Dessa känslor är motpoler och detta gäller för många färger, fokuset ska då ligga på i vilken kontext som färgen ska användas och inte enbart vad färgen själv kommunicerar. En annan aspekt är att färger betyder olika saker i olika kulturer, även här ska fokuset då ligga på i vilken kontext som färgen ska användas för att undvika kulturella missförstånd och förolämpningar. Exempelvis färgen lila uppfattas som en luxuös och exklusiv färg i de flesta nordiska länder medan i Thailand så bärs lila endast av sörjande änkor. (Adams et al. 2020 s.6)

Färg ska alltid användas av en anledning, färger kan skapa olika sinnesstämningar och ska inte förbises eftersom det är ett kraftfullt verktyg när det kommer till kommunikation. Det som ska diktera färgvalen oberoende projekt är kontext, budskapet, som ska kommuniceras och den eftertraktade psykologiska reaktionen. (Adams et al. 2020 s.6)

2.4 Övrig litteratur - Design som stöder budskap och läsare

Center for Excellence in Universal Design (Document Design 2020) lyfter fram tre grundstenar när det kommer till att framställning av skriven kommunikation. En lättläst fontstorlek, användningen av mellanrum samt en tydlig font typ. Rekommendationen är att använda sig av en 12-point fontstorlek, detta bidrar till en bekväm läsning eftersom den låter tecknen ”andas”. Det samma gäller mellanrum, white space, de skapar en tydligare helhetsbild och gör uppslaget förståeligt för betraktaren. En tydlig font typ kännetecknas av att den är bekant för läsaren, Center for Excellence in Universal Design

rekommenderar typsnittsfamiljen sans serif. Övriga saker man ska vara medveten om är att när en människa ser ett uppslag för första gången börjar hen med att skanna igenom texten för att få en överblick över innehållet. För att poängtera viktiga delar i texten ska fetstil och/eller en större fontstil användas. Man ska dock undvika blockbokstäver, kursiv stil och understrykningar eftersom dessa påverkar ett ords utseende och bidrar till att ordet uppfattas som främmande. Människor läser ord baserat på hur bekant ett ord ter sig. En tydlig användning av rubriker och underrubriker stöder läsaren och fungerar som riktlinjer för hela dokumentet. Den valda layouten ska vara logisk och konstant, man ska inte ändra stilen på layouten i mitten av exempelvis en rapport.
Bilder och figurer ska med fördel användas för att lyfta fram textens budskap men de ska inte bryta textens flöde utan läggas in på en naturlig plats, se figur 12.

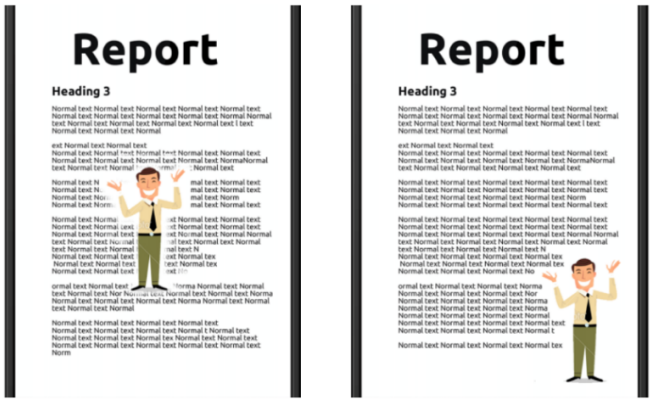

Figur 12. Bild som inte stöder textens flöde VS bild som stödjer textens flöde. Document Design 2020

Det samma gäller för bakgrunden, den kan stödja läsaren i att förmedla en sinnesstämning men en orolig bakgrund försvårar läsningen, se figur 13.

Figur 13. Två bakgrunder som stör läsningen VS bakgrund som stödjer läsaren. Document Design 2020

Användning av färger i textdokument bygger på att det ska vara en kontrast mellan fontfärgen och bakgrunden. Svag eller ingen kontrast gör texten oläslig. En grafisk designer ska även ta i beaktande att människor med varierad funktionsnedsättning så som färgblindhet också läser texten och ska därför undvika färgkombinationerna gul och blå samt grön och röd eftersom dessa är svåra att utskilja för en färgblind. Användarvänligheten ska ligga i fokus. (Document Design 2020)

2.5 Exempel från verkligheten – Fallstudie Fiskars Group

Jag har valt att se närmare på Fiskars Groups rapporter eftersom de är ett finskt företag som verkar inom en bransch där design och funktionalitet värderas högt. Genom att analysera deras layout tror jag att jag kommer få en bra insikt över hur de riktlinjer och rekommendationer som tidigare har blivit presenterade i detta kapitel används ute i arbetslivet samt hoppas kunna se om funktionalitet spelar en roll i deras rapporter. Min forskningsfråga berör både den visuella aspekten, slutresultatet ska vara tilltalande, men även den funktionella aspekten eftersom slutresultatet ska vara begriplig för läsaren men även vara enkel att implementera.

Fiskars Group är ett finskt livsstilsföretag som grundades 1649, deras strategi är att göra ”vardagen till något utöver det vanliga”. Fiskars Group är verksam på en global nivå och erbjuder produkter för trädgårdar, hemmet och friluftsliv. Märken som ingår i deras portfölj är bland annat Fiskars, Iittala, Royal Copenhagen och Gerber. Fiskars Group är närvarande i 30 länder och hade år 2021 nettoförsäljning för 1254.3 milj. euro. (Om oss 2022)
Sidorna jag har valt att titta närmare på är sid.6 och sid.19 från Fiskars Groups bokslutskommuniké 2021 (Bokslutskommuniké Januari – december 2021). Sida nummer 6 demonstrerar användningen av färger och figurer för att förmedla budskapet, se figur 14.

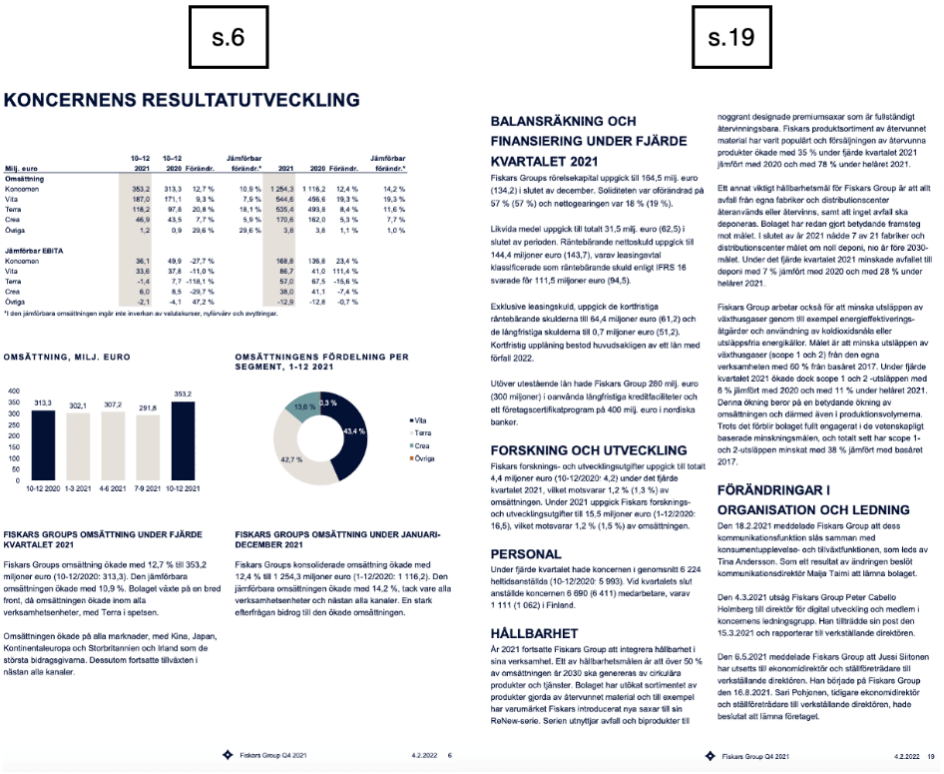

Figur 14. Sida 6 och 19. Fiskars Groups bokslutskommuniké 2021

Här används en mörkblå färg för fonten, på grund av kontrasten som skapas emot de vita och de gråa syns texten tydligt utan att bli för skarp. Samma blåa nyans används för att lyfta fram de kritiska delarna i diagrammen, dessa delar av sidan drar blicken till sig. Detta är ett exempel på användningen av hierarki. Figurerna på sidan följer även textens flöde och bryter inte rytmen i läsupplevelsen. Sida nummer 19 demonstrerar användningen av rubriker och visuell balans, se figur 14. Sidans olika textdelar är tydligt kategoriserade med hjälp av rubriker, dessa skapar tydliga riktlinjer för läsaren och stödjer om hen söker något specifikt. Dessa textdelar är även visuellt separerade med hjälp av två kolumner. Detta skapar symmetri och visuell balans och guidar läsaren över sidan. Det syns tydligt att den grafiska designern har använt sig av ett rutnät.

I hela bokslutskommunikén har man använt en font ur typsnittsfamilj sans serif, detta är en tydlig font typ som läsaren enkelt kan uppfatta. Layouten innehåller också mycket white space vilket ger rapporten ett ”luftigt” intryck och kommunicerar att denna information inte är ansträngande att varken läsa eller förstå. (Bokslutskommuniké Januari – december 2021).

2.6 Sammanfattning av den teoretiska referensramen

Detta kapitel har beskrivit grunderna inom visuell kommunikation med fokus på de tre hörnstenarna inom layout och grafisk design. Visuell kommunikation har sin början från stenåldern och har präglat mänsklig kommunikation sedan dess, därför är detta något som inte kan förbises när det kommer till att förmedla information. Visuell kommunikation bygger på att göra medvetna val som ska vara estetiskt tilltalande och informativa. De tre hörnstenarna som har varit i fokus stödjer inte bara slutresultatet men även förenklar skaparprocessen inom grafiks design. Den första är användningen av rutnät. Rutnät delar upp ett uppslag eller sida med hjälp av stödlinjer som hjälper den grafiska designen att enkelt kunna bygga upp en layout som har visuell balans och som guider läsaren genom sidan med hjälp av ett logiskt flöde. Rutnätet visar också var den grafiska designern kan använda sig av white space och hierarki för att skapa en sammanhängande och tydlig layout, oberoende om det gäller text eller bild. Den andra är typografi, typografi är ett effektivt kommunicerings verktyg eftersom en font eller ett typsnitt kan i sig själv förmedla en sinnesstämning. Fonten eller typsnittet ska dock väljas med eftertanke och den grafiska designern ska se över tydligheten för det enskilda ordet eller tecknet samt textens läsbarhet. Den tredje hörnstenen är färgharmoni och färgpsykologi. Färger har komplementfärger som när de används tillsammans skapar ett visuellt tilltalande resultat, dock ska den grafiska designern ta i beaktande i vilken kontext färgen ska användas så att budskapet inte blir otydligt. Färger påverkas av vad de står i relation till. Detta kan används med fördel om något på ett uppslag eller sida ska stå ut, så som ett ord eller en figur. Den grafiska designern ska vara medveten om färgpsykologi, att färger kan frammana olika känslor, men alltid först och främst utgå från vilken kontext färgen ska användas i. Detta gäller för alla val när det kommer till layout och grafisk design, kontexten. Kontexten har varit i fokus för Fiskars Groups grafiska design-team eftersom rapportsidorna presenterade tidigare i kapitlet är konsekventa och informativa och har ett professionellt utseende. Kontexten var även i fokus i de två tidigare forskningarna som presenterades tidigare i kapitlet fokuset är på kunden/läsaren och huruvida hen påverkas och eller kan uppfatta vad som ska förmedlas.

Dessa riktlinjer är sammanfattade med hjälp av en modell, se figur 15.

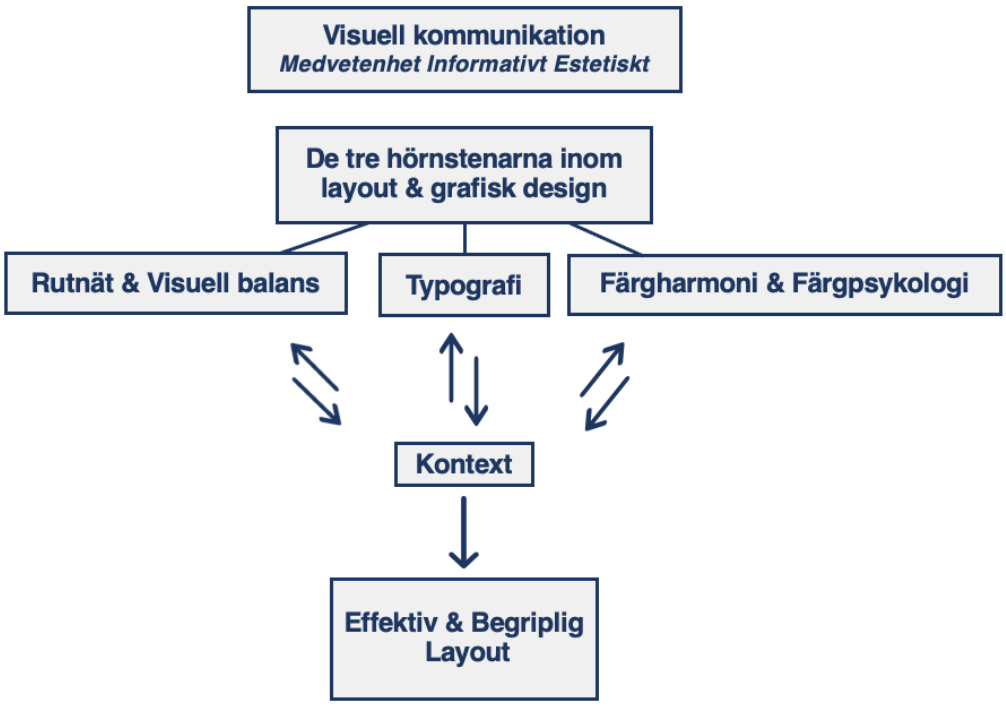

Figur 15. Modell av den teoretiska referensramen, hörnstenar inom layout. Skapad av skribenten.

3 METOD

Denna del av lärdomsprovet presenterar och motiverar den valda metoden för forskningen samt forskningens respondenter. Sedan kommer forskningens intervjuguide presenteras och tillvägagångssättet. Avslutande beskrivs hur den insamlade data analyseras samt forskningens validitet och reliabilitet.

3.1 Val av metod

För detta lärdomsprov har den kvalitativa forskningsmetoden valts, närmare bestämt expertintervjuer. Denna metod valdes baserat på arbetets forskningsfråga och arbetets karaktär. Eftersom detta är ett beställningsarbete som kräver förståelse för hur dessa typer av rapporter ska utformas ger intervjuer en djupare insikt i ämnet i fråga.
Denna typ av forskningsmetod är induktiv och tolkande där fokuset ligger mera på ord än på kvantifiering skriver Alan Bryman och Emma Bell i Företagsekonomiska forskningsmetoder (2011 s. 390 – 391). En intervjusituation är mera personlig än en

kvantitativ forskningsmetod så som en enkät och tillåter mig att komma närmare in på forskningsobjektet. Detta ger mig större chans att se och upptäcka mönster i hur experter inom ämnet utrycker sig angående detta ämne. Den kvalitativa forskningsmetoden är även interpretativ, skriver Bryman & Bell, vilket betyder att man som forskare ska lägga tyngd på att förstå den sociala verkligheten, alltså hur forskningsobjekten tolkar sin verklighet (2011 s.390–391). Detta är något jag strävar efter eftersom jag vill skapa mig en uppfattning om hur detta projekt skulle behandlas på fältet.

En annan del i den kvalitativa forskningsmetoden som jag värdesätter i min forskning är hur den fokuserar på människans samspel med varandra. Bryman & Bell skriver att den kvalitativa forskningsmetoden har en ontologisk ståndpunkt vilket betyder att fokuset ligger på individers samspel mellan varandra och att de är vad som skapar sociala egenskaper mer än att det skulle vara utanförliggande företeelser (2011 s.390 - 391). Eftersom slutresultatet ska skapas av människor för människor vill jag att det ska finnas en mänsklig koppling till arbetet mer än bara siffror, detta kommer den kvalitativa forskningsmetoden tillföra arbetet.

3.2 Respondenter

Respondenterna för denna forskning valdes baserat på arbetets forskningsfråga. Forskningsfrågan berör utformning av dokument och visuell kommunikation. Jag valde att vända mig till människor som besitter expertis och branschkunskap inom området, som tidigare nämnts i teoridelen av detta arbete så krävs det medvetenhet och en estetisk ådra för att kunna utföra fungerade visuell kommunikation.

Det är viktigt att endast välja intervjuobjekt som kan ge en bra insyn i ämnet och bra input. Därför valde jag att vända mig till personer som jobbar för Svenska Yle (Svenska Yle 2022), Genero (Born to grow 2022) ett growth hacking företag från Finland samt anställda på KSF Media (KSF Media 2022). Kriteriet för respondenterna var som tidigare nämnt att de ska besitta minst två års arbetserfarenhet inom sitt fält. Ämnesområden som tas i beaktande är visuell kommunikation, grafisk design, arbete med layout och varumärkesmanualer. Efter att ha kontaktat en person på vardera arbetsplatsen fördes även en öppen diskussion där kontaktpersonerna kom med förslag för flera respondenter. Därför är två av respondenterna från företaget Genero.

3.3 Frågeguide - Intervjuguide

I detta lärdomsprov utfördes fyra semistrukturerade expertintervjuer med hjälp av en intervjuguide. Bryman & Bell skriver att intervjuguiden fungerar som en minneslista över de ämnen och frågeställningar som ska behandlas, detta gör den semistrukturerad, målet med den semistrukturerade intervjun är flexibilitet (2011 s.482). Detta leder till att intervjuobjektet kan uttrycka sig mera fritt och hen tillåts ge mera subjektiva svar.

Intervjuguiden består av sju frågor. Fokuset låg på att analysera och diskutera Jakobstads ekonomiavdelnings nuvarande rapporter och deras nuvarande användarvänlighet men även grafiks design och layout i allmänhet i kontexten visuell kommunikation. Jag visade således exempel på hur ekonomiavdelningens nuvarande papper ser ut. Som grund för dessa frågor är arbetets forskningsfråga och arbetets teoridel, dock gav den sista frågan utrymme för intervjuobjektet att formulera fritt och tillägga möjliga övriga tankar eller avslutande kommentar. Intervjuguiden kan hittas i sin helhet i Bilaga 2, där hittas även en bild av exemplet som användes.

3.4 Tillvägagångssättet

Expertintervjuerna för denna forskning utfördes under mars månad år 2022 med hjälp av kommunikationsmedlet Teams (What is Microsoft Teams? 2022). Detta verktyg tillät mig att se, iaktta, intervjuobjektet, spela in samtalet och dela exemplet med intervjuobjektet på ett smidigt sätt. På grund av viruset Covid-19 så valde jag att utföra intervjuerna på distans, detta var tryggare för både mig och intervjuobjekten, detta reducerar även en möjlig nervositet som intervjuobjekten kan uppleva vilket ger ett bättre resultat. Tidpunkten för dessa intervjuer bestämdes i samspel med intervjuobjekten och varierade mellan kvällstid och dagtid, reserverad tid var en timme för intervjun. För att säkerställa att all data blev registrerad spelades samtalen in på en telefon så att det även fanns en ljudfil att falla tillbaka på under transkriptionen.
Dessa intervjuer utfördes på intervjuobjektens villkor och de informerades om projektet och hur data behandlas. I bilaga 1 hittas forskningens samtyckesfrågor som intervjuobjektet tog ställning till innan intervjun utfördes, intervjuobjektens samtycke spelades in innan den huvudsakliga intervjun började.

3.5 Analys av data

Efter att samtliga intervjuer var utförda hade jag till mitt förfogande inspelad data i form av en ljudfil och en filminspelning. Intervjuerna transkriberades.
Detta material gav mig en möjlighet att göra samtalsanalys och diskursanalys. Med dessa analyser uppdagades ofta använda ord och uttryck. Dessa grupperades och presenterades med hjälp av tabeller, modeller och citat. Här kunde man se möjliga mönster och teman i hur de uttrycker sig. Analysen ligger som grund för resultatredovisningen och kommer slutligen att presenteras i form av förbättringsförslag till staden Jakobstadsekonomiavdelning.

3.6 Validitet och reliabilitet

Begreppen validitet och reliabilitet gäller mätning som berör forskning, skriver Bryman & Bell (2011 401-401). Eftersom mätningen inte är i fokus för den kvalitativa forskning finns det alternativa begrepp som kan användas och den kvalitativ forskningen kan bedömas utifrån andra kriterier, trovärdighet och äkthet. (2011 s.401–401)
Jag säkerställde denna undersöknings trovärdighet och äkthet genom att använda mig att ett representativt urval samt hålla mig till de riktlinjer som förevisas när det kommer till utförande av intervjuer. Jag använde mig även av en intervjuguide med frågor som styrde forskningsobjektet till en viss mån vilket bidrog till en data med mera användbara insikter. Materialet från dessa intervjuer spelades in vilket gav mig en möjlighet att undersöka materialet i en icke stressig miljö i ett senare skede när data analyserades.

Dock finns det en del risker med den kvalitativa forskningsmetoden. Den extern validiteten och den externa reliabiliteten, dessa innefattas av begreppet trovärdighet, kan påverkas eftersom denna forskning har ett litet urval och är mera av en fallstudie där jag ser närmare på en specifik arbetsplats och projekt. Bryman & Bell menar att detta betyder att resultatet inte nödvändigt vis kommer kunna appliceras på andra situationer eller kommer kunna efterliknas (2011 s. 401). Experterna har blivit tillfrågade på basen av deras expertis, dock har två av dessa (50% av samplet) samma arbetsplats. Detta kan möjligen snedvrida slutresultatet eftersom det kan ge en bild av hur denna specifika arbetsplatsen tycker och tänker indirekt om detta ämne mer än vad dessa experter anser om ämnet i fråga.

4 RESULTAT

Denna del av lärdomsprovet presenterar det empiriska resultatet från min kvalitativa forskning. Centrala teman för forskningen är - Jakobstads ekonomiavdelnings nuvarande rapporter och deras nuvarande användarvänlighet samt vikten av visuell kommunikation. Frågorna för intervjun är utformade för att besvara arbetets forskningsfråga; *Vilken typ av mall, samt riktlinjer i denna mall, stöder Jakobstads ekonomiavdelnings behov?* Resultatet redovisas i tematisk ordning och arbetsprocessen har varit följande: Intervjutranskriptionerna kodades på basen av genomgående teman samt mönster och kategoriserades med hjälp av färger. Dessa kategorier strukturerades ytterligare med hjälp av ofta använda nyckelord eller upprepade uttryckssätt och specificerats. Dessa sammanställdes och redovisas nedan.

4.1 Visuell kommunikation

I resultatet framkommer det att visuell kommunikation består av tre delar enligt respondenterna. På forskningsfråga nummer *1. Vilka är enligt dig de viktigaste aspekterna inom visuell kommunikation?* och forskningsfråga nummer *2. Vilka är enligt dig de viktigaste aspekterna inom visuell kommunikation när det kommer till tryckt media?* nämner alla fyra experter typografi och layout som betydande element. Tre av experterna nämner även färganvändning som en väsentlig faktor. Här nedan följer en mera detaljerad resultatbeskrivning av dessa tre aspekter.

4.1.1 Typografi

Respondenternas åsikt om typografin är den att den stödjer företags varumärke och visuella identitet men också konkret gör texten förståelig och läslig. Här visar resultatet en stark kollektiv åsikt eftersom alla experter är ense om att fontstorleken och fonttypen påverkar läsupplevelsen, textens läsbarhet, och ska vara enhetlig med budskapet.

> *”Ja exakt, storlek på fonten till exempel. Redan en sån sak är väldigt viktigt att tänka på också att det inte blir alltför, till exempel, rörigt*

att man inte använder alltför mycket element eller för olika fonter och storlekar.” (Expert X)

”tillgänglighet överhuvudtaget. Att alla har möjlighet att, till exempel, läsa texten, att de är tillräckligt stora. ” (Expert Y)

Alla respondenter rekommenderar att de ska användas en sans serif för denna typ av rapport. Experterna föredrar en lättläst font som är användarvänlig och ändamålsenlig.

”jag skulle vilja använda en lättläst font som inte har för mycket liksom sån här snirklar[...] sans seriffont skulle jag använda här.” (Expert X)

Dock har experterna Y och N en kommentar angående typsnittsfamiljen seriff eftersom denna typsnittsfamilj traditionsenligt används i brödtexter och i längre texter, denna typsnittsfamilj är utformat för att föra läsarens ögon framåt.

”Men skulle de använda en seriff så kan det hjälpa ögat också att läsa liksom vidare. Men det där är ju som kanske mer en gammaldags grej [..] att man måste använda seriffer i brödtext.” (Expert Y)

”Jag tycker att sans seriffen funkar rätt bra i det här för det är korta stycken. Eh... skulle det vara längre, tätare text, med längre stycken så skulle jag överväga en seriff.” (Expert N)

4.1.2 Layout

Alla fyra experter anser att layouten är en viktig del när det kommer till visuell kommunikation och denna typ av rapporter. Layouten ska vara tydlig, i enhetlighet med texten och ska guida läsaren över sidan så att textens centrala budskap inte tappas bort. Både Expert X och Z poängterar att en layout ska lyfta fram det viktigaste först.

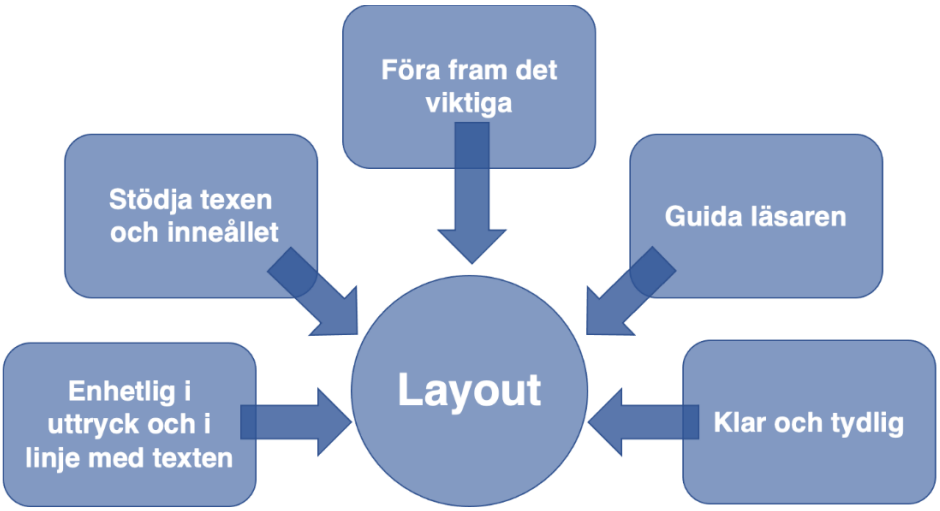

Figur 16.Layoutens uppgift. Modell skapad av skribenten.

Tre av fyra experter betonar att exemplet som demonstrerades har en fungerande layout eftersom rubrikerna var tydliga och klara och stödde läsaren genom att visa var man hittade informationen man sökte efter.

> *”Jag tycker att det finns tillräckligt stor skillnad mellan den löpande texten och mellanrubriker och rubriken [...]Jag ser till vilken text de hör, det vill säga skatteintäkter, kommunalskatt, fastighetsskatt. [...]Jag kan liksom snabbt tillägna mig rubriken och underrubriken så att jag behöver liksom inte börja läsa första raden för att förstå vad det här är. Det är bra ” (Expert N)*

Expert X påpekar dock att exemplet har struktur men att den övergripande känslan hen får är att det är en *massa* med text, att det är svårt att veta var man ska börja.

> *”Inte någonting som direkt liksom fångar ens uppmärksamhet [...] Den är ganska liksom enformig [...] det är ju liksom strukturerat gjort märker man. Att de har valt en storlek på rubriken och så kommer under rubriken och brödtexten. Det som jag reagerar på är att just att det kanske är svårt att.... det blir som en massa med text bara, det finns inte så mycket liksom som bryter av det.” (Expert X)*

4.1.3 Färganvändning

Resultatet visar att Expert X, Z och Y alla tre anser att färg-världen och färganvändningen är en betydande del inom den visuella kommunikationen. Färger kommunicerar företagets varumärke men de stödjer även textens budskap eftersom de tillför kontrast till uppslaget. Expert X och Y rekommenderar att använda dämpade färger eller ljusa färger, de ska inte ta över innehållet utan stöda texten. Färger är inte nödvändigt att använda men det kan vara en bidragande faktor till att människor vill och orkar fokusera på denna typ av rapport eftersom det annars bara är svart och vitt tillägger Expert Y.

> *”att man ser det framför sig och bara “åh men det här orkar jag inte börja läsa”. Ja, och det utesluter ju massa människor också direkt att den biten känns tung” (Expert Y)*

Expert N kommenterar att färg kan användas med ska användas sparsamt i denna typ av rapport.

> *Man kan testa lite färganvändning, till exempel mellan rubrikerna, [...) den ska ju liksom inte över visualiseras jag menar det ÄR en rapport om skatter. (Expert N)*

4.2 Visuella element med innebörd

I samspel med Expert N:s tidigare citat i det föregående avsnittet visar resultatet att samtliga respondenter anser att man ska använda sig av illustrationer och övriga estetiska element endast för att för att stödja texten. I resultatet framkommer det också att tre av experterna använde sig av det affektiva ordet ”trevligt” för att beskriva varför man skulle använda sig av illustrationer och färganvändning, se Tabell 1.

Tabell 1. Demonstration av det affektiva ordet trevligt i relation till visuella element

Expert	Nyckelord	Tema	Citat
X	Trevligare	Det visuella i en text	[...] nu är det ju så där trevligare för den personen (läsaren) också att liksom man satsar lite på det här visuella
Y	Trevligare	Illustrationer i texten	[..] sen för att göra det lite trevligare bara sådär annars för att göra det kiva så kan man ha någon slags illustration med någonstans. Göra hela materialet lite roligare
Z	Trevligt Trevlig	Färgelement och estetiken	Så där mera ur en estetisk synvinkel så skulle det vara trevligt med lite färgelement [...] Gör den (rapporten) lite mer.... Trevlig att läsa kanske

Expert N kommenterar att färg inte nödvändigtvis hjälper läsbarheten och att man inte ska lägga in illustrationer bara för att.

> *”Så att börja lägga en bild där med pengar eller sedlar tycker jag egentligen inte liksom... nej.” (Expert N)*

> *”Det gör ju liksom inte läsligheten lättare om man sätter färg på text. Så att.... jag skulle kanske använda färg på ett lite annat sätt.” (Expert N)*

4.3 Fokus på läsaren

Tre av fyra experter lyfter fram vikten av att utforma texter och uppslag som ska tilltala och vara läsbara för olika typer av människor och att man alltid ska ha läsaren i åtanke. Expert N menar man inte ska glömma att det är ”vanliga” människor som ska ta del av informationen och att målet ska vara att göra det så enkelt för dem som möjligt att förstå budskapets mening, både i själva texten och med det visuella. Expert Y poängterar att man ska skapa för gemen man och vara uppmärksam att någon som läser kan ha läs och

skrivsvårigheter. Expert Z nämner att man ska överväga i vilken kontext texten läses och sätta in sig i läsarens perspektiv för att undvika missförstånd.

> *”Liksom tänka på olika scenario, vilka sätt finns det som personer kan missförstå saker? Hur kan man undvika missförstånd?” (Expert Z)*

4.4 Konkreta förbättringsförslag och fortsatt arbetsprocess

Resultatet av empirin påvisar två konkreta förbättringsförslag som kan göras på den nuvarande rapporten. Den första berör tabellen som syns på höger sida av uppslaget. Tre av experterna menar att tabellen kan göras tydligare och mera läsbar med hjälp av färg.

> *”Man skulle ju kunna laga det så det blir mer överskådligt med hjälp av färg och inte bara vit pelare med svart text. [...] Hur hjälper man läsaren att förstå vilken linje som hör till vad liksom. ” Expert X*

Den andra berör textens layout. Expert Y och N poängterar båda att de skulle ändra texten till en fri högermarginal. Expert Y menar att en öppen höger justering stöder läsare med läs och skrivsvårigheter hen tillägger även senare att denna justering även skulle minska på avståndet mellan en del ord som nu har överdrivet långt avstånd mellan sig. Expert N håller med om detta och säger att det bidrar till en bättre typografi.

> *” men jag skulle kanske göra en fri, så kallad fri höger marginal på texten. Det gör att det blir mindre luckor mellan ord och bättre typografi helt enkelt.” (Expert N)*

Utöver de ovannämnda förbättringsförslagen har vardera experten kommenterat på något specifikt de skulle kunna utveckla. Expert X skulle dela upp sidan i två spalter. Expert Z skulle flytta på källhänvisningarnas position till nedanför stycket. Expert Y skulle

använda sig av en fotnot som förklarar begreppen i texten tydligare. Expert N skulle använda sig av färg på ett sådant sätt att det skulle accentuera rubrikerna.

Resultatet demonstrerar en gemensam inställning till hur man ska gå vidare för att lösa den övergripande forskningsfrågan. Samtliga experter skulle testa olika lösningar och jämföra olika förslag. Expert X och Z föreslog att tre förslag är ett bra antal att presentera till kunden. Kunden är i fokus och deras åsikter ska tas i beaktande innan man skapar det slutgiltiga förslaget.

> *[...] göra några flera olika versioner av den... [...]kanske ha tre olika förslag åtminstone som jag skulle kunna visa upp för någon annan. Ja och sen utgående från feedbacken på dom förslagen, så skulle jag göra ett slutgiltigt förslag. (Expert Z)*

5 DISKUSSION

Denna del av lärdomsprovet diskuterar och analyserar resultat från den empiriska undersökningen i relation till den teoretiska referensramen samt den valda metoden. Kapitlet är uppdelat i två underrubriker. Den första rubriken, resultatdiskussion, återkopplar resultatet med teori och resultatet behandlar i detalj där olikheter och likheter med teorin. Här diskuteras experternas konkreta förbättringsförslag och rubriken avslutas med de modellförslag som skapats till Jakobstads ekonomiavdelning baserat på hela resultatdiskussionens innehåll. Den andra rubriken, metoddiskussion, avhandlar huruvida den valda metoden slutligen passade till forskningen och om det uppstod eventuella svårigheter som kan ha påverkat empirin.

5.1 Resultatdiskussion

För att skapa en bättre översikt över resultatdiskussionen har jag delat upp denna rubrik i tre teman. Den första delen analyserar forskningen och teorin och de tillhörande slutsatser. Den andra delen analyserar de konkreta förbättringsförslagen i relation till teorin och

den sista delen presenterar de slutgiltiga förslagen som presenteras till Jakobstads ekonomiavdelning.

5.1.1 Fem teman från expertintervjuerna

I resultatet framkommer det att det finns fem teman som experterna lyfte fram. Dessa är typografi, layout, färganvändning, visuella element med innebörd och att fokuset ska ligga på läsaren.

Som Calonaci (2021) nämner är två betydande delar när det kommer till typografi tydlighet och läsbarhet. Detta tas upp av samtliga experter som menar att den valda fonten påverkar läsupplevelsen och är i direkt korrelation i huruvida budskapet uppfattas utan problem. Som demonstrerat med hjälp av citat i resultatkapitlet på sidan 29 nämner både expert X och N att fontstorleken spelar en stor roll för läsaren eftersom en för liten font anstränger läsningen och en inkonsekvent fontstorlek gör innehållet svårt att uppfatta. Center for Excellence in Universal Design (Document Design 2020) nämner också att en tydlig font typ, mellanrum i texten och en lättläst fontstorlek ligger till grund när man framställer skriven kommunikation. På basen av dessa kommentarer från arbetsfältet och teorin drar jag slutsatsen att typografin är en betydande del när det kommer till information i textformat och ska väljas med omsorg. Olika typsnitt kan med fördel testas för att hitta det som passar bäst till projektet i fråga och se till ordens avstånd stöder läsningen.

Resultatet visar att layoutens roll är bland annat att guida läsaren över sidan och stödja innehållet. Tre av experterna tyckte att den nuvarande rapporten hade en fungerande layout eftersom rubrikerna var tydliga och på så sätt fångade deras uppmärksamhet. Detta sätt att tänka stöds av teorin och Tondreau (2011) som menar att man skapar visuell balans och en fungerade layout med hjälp av att förstå och använda sig av sidhierarkier, exempelvis tydliga avbrott i texten eller varierande fontstorlek. På grund av de kommentarer som experterna gav angående den nuvarande rapporten kan man utgå från att den grafiska designern ansvarig för Jakobstads rapporter har använd sig av ett rutnät för att uppnå visuell balans till en viss mån. Slutsatsen är således att layouten spelar en stor roll i hur läsaren uppfattar texten och i hurudan ordning hen uppfattar informationen och att de nuvarande rapporterna inte behöver förnyas fullkomligt utan mera förbättras.

Samtliga experter lyfter fram att färganvändning inte är en nödvändig del i den visuella kommunikationen men att det med fördel kan användas för att stöda uppslagets innehåll, göra budskapet tydligare och väcka intresse. Man ska tänka på i vilket sammanhang färgerna används, budskapet påverkar färgvalet, men att det också är ett effektivt kommuniceringsverktyg. Adams et al. (2020) nämner att färger påverkar en människa uppfattning och även att en sparsmakad färganvändning kan lyfta fram något signifikant. Detta stöder experternas kommentarer och påvisar att färganvändning är en aspekt som inte ska glömmas bort eftersom färger drar till sig uppmärksamhet och gör läsaren intresserad. På grund av detta drar jag till slutsatsen att läsaren är mer villig att ta till sig information om det finns en viss mängd av färg involverad men att färger inte är det första man ska lägga fokus när man börjar ett projekt utan utnyttjas som ett verktyg som upphöjer och förstärker informationen.

Experterna lyfter fram att visuella element gör en läsupplevelse väsentligt mycket mera positiv. Visuella element så som illustrationer väcker uppmärksamhet och skapar intresse men de ska stödja budskapet inte enbart används som utsmyckning. Center for Excellence in Universal Design (2020) nämner att en läsare först skapar sig en helhetsbild över innehållet, enligt mig kan illustrationer således stöda läsaren i att skapa sig en uppfattning av informationen men även väcka nyfikenhet. Experternas kommentarer påvisar att färg och form är en viktig del i hur människan vill uppta information och även hur vi är vana att uppta information. Jag tror att detta kan leda tillbaka till vad Dyrud och Worley (2006) skriver om att människosläkte har använd sig av illustrationer för att uttrycka sedan grottmålningarna. Denna del berör även färganvändningen till en viss del vilket diskuterades i det föregående stycket. Något som kan tilläggas är, som Adams et al. (2020) nämner, att färger påverkar våra känslor och kan kopplas till en positiv upplevelse vilket påverkar läsaren affektivt och kan göra upplevelsen trevligare. Detta leder till slutsatsen att en läsare är mer villig att uppta information om den framställs med stöd av visuella inslag och att det är en betydande del av kommunikation överlag. Jag anser också på basen av detta att visuella inslag är ett globalt uttrycksmedel och används av människor världen över på grund av att det bottnar i vår historia som människosläkte.

Tre av experterna lyfter fram att man ska ta i beaktande i vilken kontext texten läses och att man ska vara medveten om att olika typer av människor ska ha tillgång till texten. Detta är något som teorikapitlet lyfter fram och poängterar att samtliga beslut som tas när

det kommer till den visuella kommunikationen ska analyseras i relation till läsaren och kontexten. På grund av expertkommenterarna och teorin tror jag att de är viktigt att inse att man inte göra beslut på grund av att man som i egenskap av designer *föredrar* en viss typ av lösningen utan hela tiden behöver minnas för vem man skapar och strävar efter att förstå och visa hänsyn till kunden. Jag anser att man kan dra slutsatsen att man ska skapa en förståelse för läsaren och hens situation för att kunna framställa en text som är så begriplig som möjlig med minsta möjlighet till missförstånd.

5.1.2 Experternas konkreta förbättringsförslag

Samtliga experter nämnde konkreta förbättringsförslag till Jakobstads ekonomiavdelnings nuvarande rapporter. Citaten ses i sin helhet i tabell 2.

Tabell 2. Experternas konkreta förbättringsförslag till Jakobstads ekonomiavdelnings rapporter.

Expert	Förbättringsförslag
X	[...] man delar upp den i liksom i två spalter helt och hållet på en sida. [...] jag tycker själv i alla fall att det kan se snyggt ut att göra som två spalter just i sådana dokument.
Y	Att det finns en del med superbyråkratiskt språk. Så kan man ta fram det med en liten fotnot då som förklarar att "hej, det här betyder det här "[...] så hjälper man direkt liksom läsare att förstå vad det är som händer här.
Z	Dom här skällhänvisningarna [...] Det känns som kanske inte liksom... Jag vet inte om det är det viktigaste att sätta liksom direkt efter rubriken att det skulle kunna komma, kanske i slutet av dom här sektionerna istället.
N	jag skulle kanske använda färg på ett lite annat sätt. Jag ska använda det som, som, 2, 2 fyllda rutor till exempel, eller...i början av varje mellanrubrik.

Expert X:s förslag kan liknas vid det exempel från Fiskars Group som jag analyserade på sida 23 och 24. Dessa uppslag har en layout där sidorna är uppdelade i två staplar med text om innehållet tillåter. På grund av att detta exempel från verkligheten bekräftar expert X:s förslag kommer åtminstone ett av de förslag jag skapar till Jakobstads ekonomiavdelning innehålla denna typ av staplar.

Expert Y:s förslag berör uppslagets tydlighet och tangerar att man ska visa hänsyns till de som läser texten. Detta diskuteras i den föregående underrubriken som poängterar att en förståelse för kontexten och hänsyns till läsaren ligger till grund för bra

kommunikation. Jag kommer till min förmåga illustreras detta förbättringsförslag till Jakobstads ekonomiavdelning eftersom jag anser att förslaget demonstrerar att den grafiska designern har försökt att förstå läsaren.

Expert Z:s förslag berör också uppslagets tydlighet men tangerar mera uppslagets layout. Enligt expert Z uppmärksammar den fel typ av information. Detta sätt att tänka bekräftas av Adams et al. (2020) som pratar om sidhierarki i vilket det viktigaste i texten ska lyftas fram först. Eftersom expert Z:s förslag understöds av teorin anser jag att detta förslag är värt att undersöka och presentera till Jakobstads ekonomiavdelning.

Expert N:s förslag får medhåll av teorin och Adams et al. (2020) eftersom färganvändning som tidigare diskuterats i detta kapitel kan väcka intresse men även hjälpa med att förtydliga texten budskap. På grund av detta kommer jag att presentera detta förlag till Jakobstads ekonomiavdelning.

5.1.3 Förslag till Jakobstads ekonomiavdelning

Resultatet påvisar att man i denna typ av projekt ska presentera fler än ett förslag till kunden därför har jag beslutat att skapa tre stycken. Nedan ses de tre förslag som presenteras till Jakobstads ekonomiavdelning, förslagen har alla utgått från exempelrapporten som hittas i bilaga 2. Alla förslag har sans seriffen Arial, en öppen höger marginal och källorna för texten är placerad under stycket istället för under rubriken. Jag har även tagit beslutet att minska marginalens mått för att tillåta mera frihet i dokumentet eftersom det leder till att texten kan ta mera plats. Övriga ändringar baserar sig på slutsatserna från empirin, så som färganvändning för att väcka intresse. Färgerna röd och blå tillhör Jakobstads varumärkes manual.

Förslag 1:

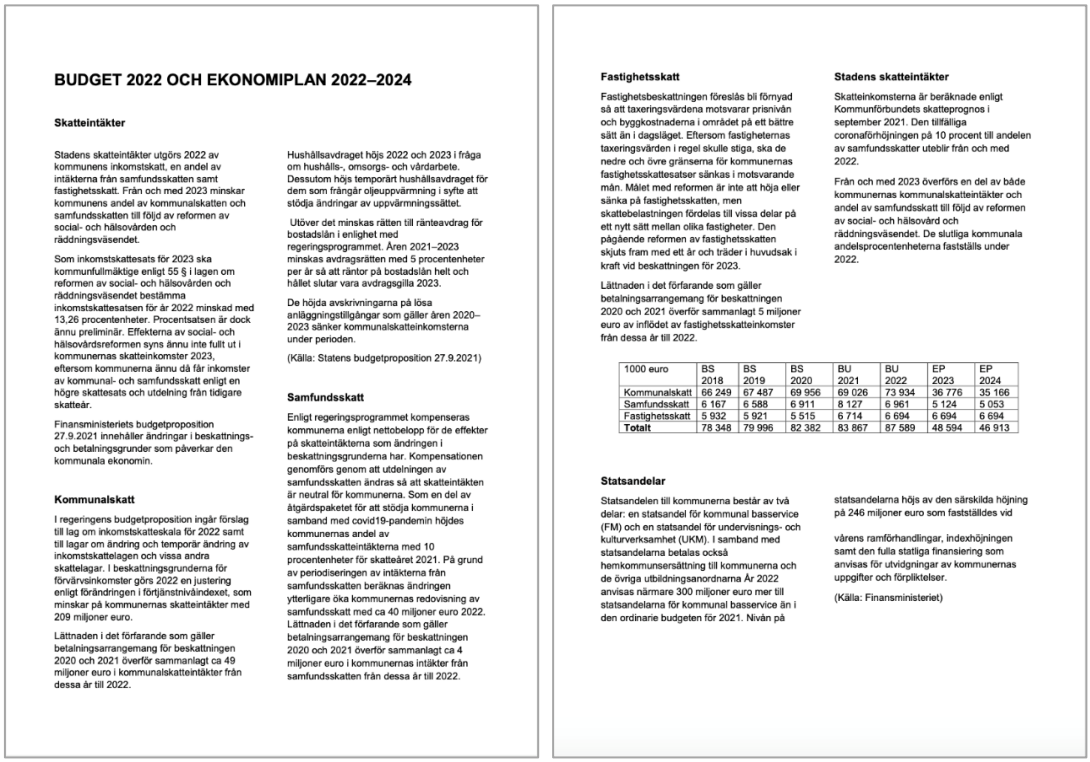

BUDGET 2022 OCH EKONOMIPLAN 2022–2024

Skatteintäkter

Stadens skatteintäkter utgörs 2022 av kommunens inkomstskatt, en andel av intäkterna från samfundsskatten samt fastighetsskatt. Från och med 2023 minskar kommunens andel av kommunalskatten och samfundsskatten till följd av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet.

Som inkomstskattesats för 2023 ska kommunfullmäktige enligt 55 § i lagen om reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet bestämma inkomstskattesatsen för år 2022 minskad med 13,26 procentenheter. Procentsatsen är dock ännu preliminär. Effekterna av social- och hälsovårdsreformen syns ännu inte fullt ut i kommunernas skatteinkomster 2023, eftersom kommunerna ännu då får inkomster av kommunal- och samfundsskatt enligt en högre skattesats och utdelning från tidigare skatteår.

Finansministeriets budgetproposition 27.9.2021 innehåller ändringar i beskattnings- och betalningsgrunder som påverkar den kommunala ekonomin.

Kommunalskatt

I regeringens budgetproposition ingår förslag till lag om inkomstskatteskala för 2022 samt till lagar om ändring och temporär ändring av inkomstskattelagen och vissa andra skattelagar. I beskattningsgrunderna för förvärvsinkomster görs 2022 en justering enligt förändringen i förtjänstnivåindexet, som minskar på kommunernas skatteintäkter med 209 miljoner euro.

Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt ca 49 miljoner euro i kommunalskatteintäkter från dessa år till 2022.

Hushållsavdraget höjs 2022 och 2023 i fråga om hushålls-, omsorgs- och vårdarbete. Dessutom höjs temporärt hushållsavdraget för dem som frångår oljeuppvärmning i syfte att stödja ändringar av uppvärmningssättet.

Utöver det minskas rätten till ränteavdrag för bostadslån i enlighet med regeringsprogrammet. Åren 2021–2023 minskas avdragsrätten med 5 procentenheter per år så att räntor på bostadslån helt och hållet slutar vara avdragsgilla 2023.

De höjda avskrivningarna på lösa anläggningstillgångar som gäller åren 2020–2023 sänker kommunalskatteinkomsterna under perioden.

(Källa: Statens budgetproposition 27.9.2021)

Samfundsskatt

Enligt regeringsprogrammet kompenseras kommunerna enligt nettobelopp för de effekter på skatteintäkterna som ändringen i beskattningsgrunderna har. Kompensationen genomförs genom att utdelningen av samfundsskatten ändras så att skatteintäkten är neutral för kommunerna. Som en del av åtgärdspaketet för att stödja kommunerna i samband med covid19-pandemin höjdes kommunernas andel av samfundsskatteintäkterna med 10 procentenheter för skatteåret 2021. På grund av periodiseringen av intäkterna från samfundsskatten beräknas ändringen ytterligare öka kommunernas redovisning av samfundsskatt med ca 40 miljoner euro 2022. Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt ca 4 miljoner euro i kommunernas intäkter från samfundsskatten från dessa år till 2022.

Fastighetsskatt

Fastighetsbeskattningen föreslås bli förnyad så att taxeringsvärdena motsvarar prisnivån och byggkostnaderna i området på ett bättre sätt än i dagsläget. Eftersom fastigheternas taxeringsvärden i regel skulle stiga, ska de nedre och övre gränserna för kommunernas fastighetsskattesatser sänkas i motsvarande mån. Målet med reformen är inte att höja eller sänka på fastighetsskatten, men skattebelastningen fördelas till vissa delar på ett nytt sätt mellan olika fastigheter. Den pågående reformen av fastighetsskatten skjuts fram med ett år och träder i huvudsak i kraft vid beskattningen för 2023.

Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt 5 miljoner euro av inflödet av fastighetsskatteinkomster från dessa år till 2022.

1000 euro	BS 2018	BS 2019	BS 2020	BU 2021	BU 2022	EP 2023	EP 2024
Kommunalskatt	66 249	67 487	69 956	69 026	73 934	36 776	35 166
Samfundsskatt	6 167	6 588	6 911	8 127	6 961	5 124	5 053
Fastighetsskatt	5 932	5 921	5 515	6 714	6 694	6 694	6 694
Totalt	78 348	79 996	82 382	83 867	87 589	48 594	46 913

Statsandelar

Statsandelen till kommunerna består av två delar: en statsandel för kommunal basservice (FM) och en statsandel för undervisnings- och kulturverksamhet (UKM). I samband med statsandelarna betalas också hemkommunsersättning till kommunerna och de övriga utbildningsanordnarna År 2022 anvisas närmare 300 miljoner euro mer till statsandelarna för kommunal basservice än i den ordinarie budgeten för 2021. Nivån på statsandelarna höjs av den särskilda höjning på 246 miljoner euro som fastställdes vid vårens ramförhandlingar, indexhöjningen samt den fulla statliga finansiering som anvisas för utvidgningar av kommunernas uppgifter och förpliktelser.

(Källa: Finansministeriet)

Stadens skatteintäkter

Skatteinkomsterna är beräknade enligt Kommunförbundets skatteprognos i september 2021. Den tillfälliga coronaförhöjningen på 10 procent till andelen av samfundsskatter uteblir från och med 2022.

Från och med 2023 överförs en del av både kommunernas kommunalskatteintäkter och andel av samfundsskatt till följd av reformen av social- och hälsovård och räddningsväsendet. De slutliga kommunala andelsprocentenheterna fastställs under 2022.

Figur 17. Förslag 1 till Jakobstads ekonomiavdelning

Förslag 2:

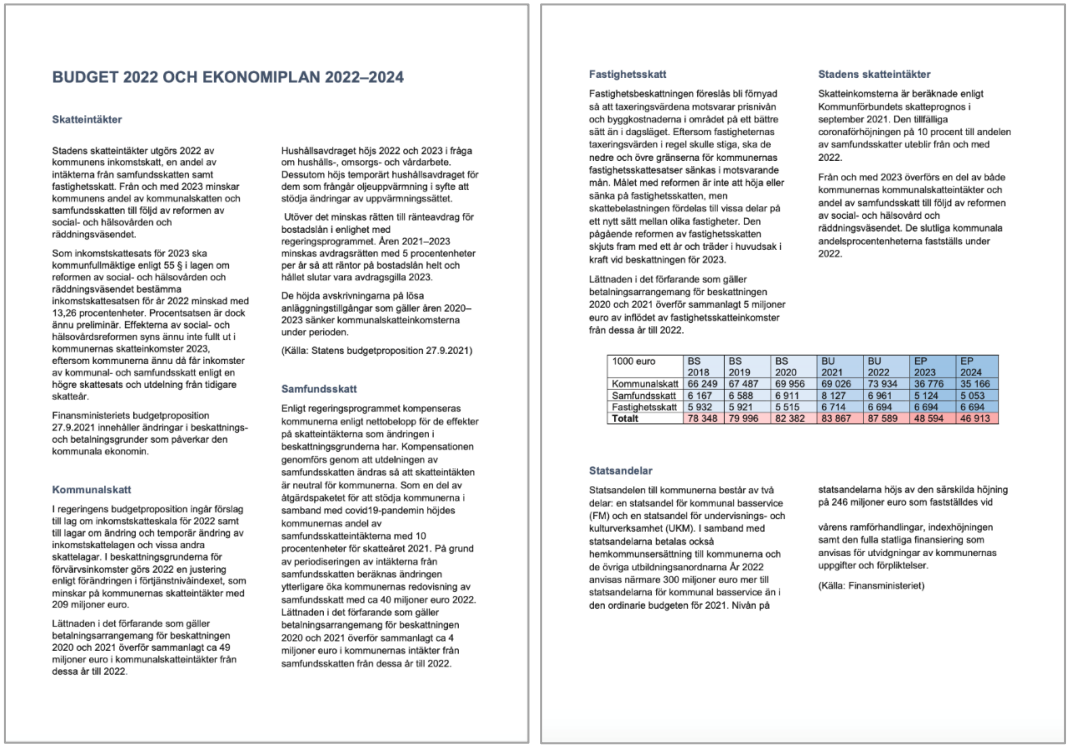

BUDGET 2022 OCH EKONOMIPLAN 2022–2024

Skatteintäkter

Stadens skatteintäkter utgörs 2022 av kommunens inkomstskatt, en andel av intäkterna från samfundsskatten samt fastighetsskatt. Från och med 2023 minskar kommunens andel av kommunalskatten och samfundsskatten till följd av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet.

Som inkomstskattesats för 2023 ska kommunfullmäktige enligt 55 § i lagen om reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet bestämma inkomstskattesatsen för år 2022 minskad med 13,26 procentenheter. Procentsatsen är dock ännu preliminär. Effekterna av social- och hälsovårdsreformen syns ännu inte fullt ut i kommunernas skatteinkomster 2023, eftersom kommunerna ännu då får inkomster av kommunal- och samfundsskatt enligt en högre skattesats och utdelning från tidigare skatteår.

Finansministeriets budgetproposition 27.9.2021 innehåller ändringar i beskattnings- och betalningsgrunder som påverkar den kommunala ekonomin.

Kommunalskatt

I regeringens budgetproposition ingår förslag till lag om inkomstskatteskala för 2022 samt till lagar om ändring och temporär ändring av inkomstskattelagen och vissa andra skattelagar. I beskattningsgrunderna för förvärvsinkomster görs 2022 en justering enligt förändringen i förtjänstnivåindexet, som minskar på kommunernas skatteintäkter med 209 miljoner euro.

Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt ca 49 miljoner euro i kommunalskatteintäkter från dessa år till 2022.

Hushållsavdraget höjs 2022 och 2023 i fråga om hushålls-, omsorgs- och vårdarbete. Dessutom höjs temporärt hushållsavdraget för dem som frångår oljeuppvärmning i syfte att stödja ändringar av uppvärmningssättet.

Utöver det minskas rätten till ränteavdrag för bostadslån i enlighet med regeringsprogrammet. Åren 2021–2023 minskas avdragsrätten med 5 procentenheter per år så att räntor på bostadslån helt och hållet slutar vara avdragsgilla 2023.

De höjda avskrivningarna på lösa anläggningstillgångar som gäller åren 2020–2023 sänker kommunalskatteinkomsterna under perioden.

(Källa: Statens budgetproposition 27.9.2021)

Samfundsskatt

Enligt regeringsprogrammet kompenseras kommunerna enligt nettobelopp för de effekter på skatteintäkterna som ändringen i beskattningsgrunderna har. Kompensationen genomförs genom att utdelningen av samfundsskatten ändras så att skatteintäkten är neutral för kommunerna. Som en del av åtgärdspaketet för att stödja kommunerna i samband med covid19-pandemin höjdes kommunernas andel av samfundsskatteintäkterna med 10 procentenheter för skatteåret 2021. På grund av periodiseringen av intäkterna från samfundsskatten beräknas ändringen ytterligare öka kommunernas redovisning av samfundsskatt med ca 40 miljoner euro 2022. Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt ca 4 miljoner euro i kommunernas intäkter från samfundsskatten från dessa år till 2022.

Fastighetsskatt

Fastighetsbeskattningen föreslås bli förnyad så att taxeringsvärdena motsvarar prisnivån och byggkostnaderna i området på ett bättre sätt än i dagsläget. Eftersom fastigheternas taxeringsvärden i regel skulle stiga, ska de nedre och övre gränserna för kommunernas fastighetsskattesatser sänkas i motsvarande mån. Målet med reformen är inte att höja eller sänka på fastighetsskatten, men skattebelastningen fördelas till vissa delar på ett nytt sätt mellan olika fastigheter. Den pågående reformen av fastighetsskatten skjuts fram med ett år och träder i huvudsak i kraft vid beskattningen för 2023.

Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt 5 miljoner euro av inflödet av fastighetsskatteinkomster från dessa år till 2022.

1000 euro	BS 2018	BS 2019	BS 2020	BU 2021	BU 2022	EP 2023	EP 2024
Kommunalskatt	66 249	67 487	69 956	69 026	73 934	36 776	35 166
Samfundsskatt	6 167	6 588	6 911	8 127	6 961	5 124	5 053
Fastighetsskatt	5 932	5 921	5 515	6 714	6 694	6 694	6 694
Totalt	78 348	79 996	82 382	83 867	87 589	48 594	46 913

Statsandelar

Statsandelen till kommunerna består av två delar: en statsandel för kommunal basservice (FM) och en statsandel för undervisnings- och kulturverksamhet (UKM). I samband med statsandelarna betalas också hemkommunsersättning till kommunerna och de övriga utbildningsanordnarna År 2022 anvisas närmare 300 miljoner euro mer till statsandelarna för kommunal basservice än i den ordinarie budgeten för 2021. Nivån på statsandelarna höjs av den särskilda höjning på 246 miljoner euro som fastställdes vid vårens ramförhandlingar, indexhöjningen samt den fulla statliga finansiering som anvisas för utvidgningar av kommunernas uppgifter och förpliktelser.

(Källa: Finansministeriet)

Stadens skatteintäkter

Skatteinkomsterna är beräknade enligt Kommunförbundets skatteprognos i september 2021. Den tillfälliga coronaförhöjningen på 10 procent till andelen av samfundsskatter uteblir från och med 2022.

Från och med 2023 överförs en del av både kommunernas kommunalskatteintäkter och andel av samfundsskatt till följd av reformen av social- och hälsovård och räddningsväsendet. De slutliga kommunala andelsprocentenheterna fastställs under 2022.

Figur 18. Förslag 2 till Jakobstads ekonomiavdelning

Förslag 3:

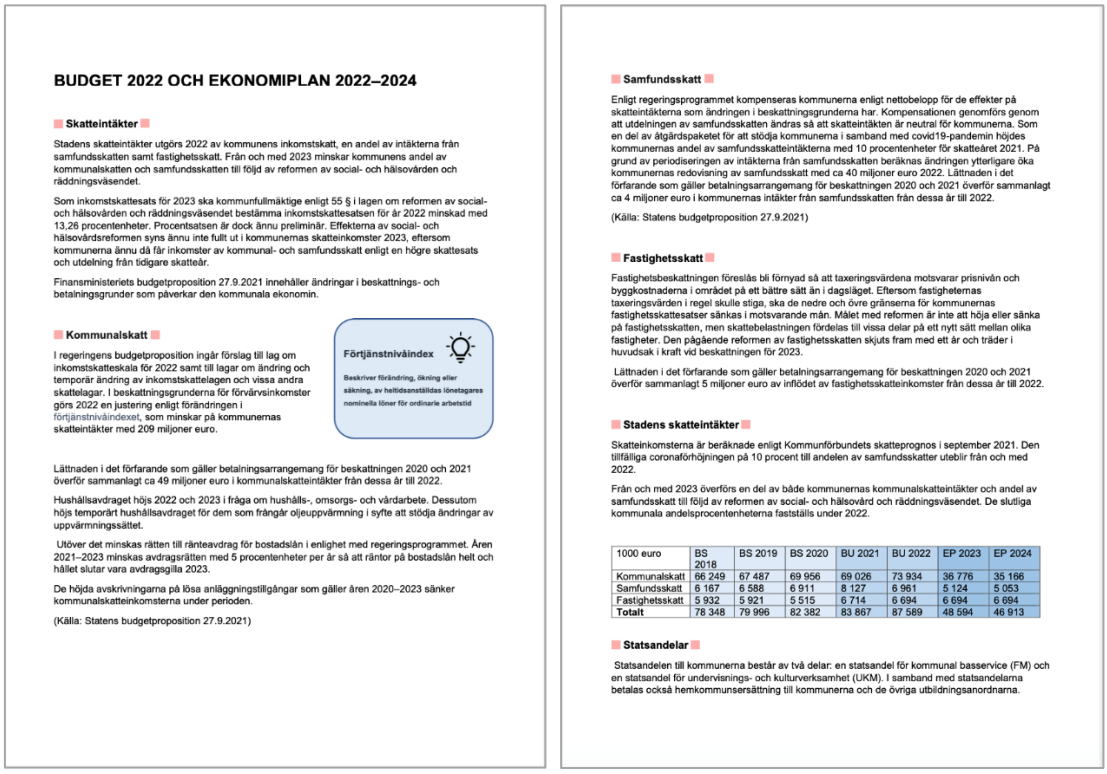

BUDGET 2022 OCH EKONOMIPLAN 2022–2024

Skatteintäkter

Stadens skatteintäkter utgörs 2022 av kommunens inkomstskatt, en andel av intäkterna från samfundsskatten samt fastighetsskatt. Från och med 2023 minskar kommunens andel av kommunalskatten och samfundsskatten till följd av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet.

Som inkomstskattesats för 2023 ska kommunfullmäktige enligt 55 § i lagen om reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet bestämma inkomstskattesatsen för år 2022 minskad med 13,26 procentenheter. Procentsatsen är dock ännu preliminär. Effekterna av social- och hälsovårdsreformen syns ännu inte fullt ut i kommunernas skatteinkomster 2023, eftersom kommunerna ännu då får inkomster av kommunal- och samfundsskatt enligt en högre skattesats och utdelning från tidigare skatteår.

Finansministeriets budgetproposition 27.9.2021 innehåller ändringar i beskattnings- och betalningsgrunder som påverkar den kommunala ekonomin.

Kommunalskatt

I regeringens budgetproposition ingår förslag till lag om inkomstskatteskala för 2022 samt till lagar om ändring och temporär ändring av inkomstskattelagen och vissa andra skattelagar. I beskattningsgrunderna för förvärvsinkomster görs 2022 en justering enligt förändringen i förtjänstnivåindexet, som minskar på kommunernas skatteintäkter med 209 miljoner euro.

Förtjänstnivåindex

Beskriver förändring, ökning eller sänkning, av heltidsanställdas lönetagares nominella löner för ordinarie arbetstid

Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt ca 49 miljoner euro i kommunalskatteintäkter från dessa år till 2022.

Hushållsavdraget höjs 2022 och 2023 i fråga om hushålls-, omsorgs- och vårdarbete. Dessutom höjs temporärt hushållsavdraget för dem som frångår oljeuppvärmning i syfte att stödja ändringar av uppvärmningssättet.

Utöver det minskas rätten till ränteavdrag för bostadslån i enlighet med regeringsprogrammet. Åren 2021–2023 minskas avdragsrätten med 5 procentenheter per år så att räntor på bostadslån helt och hållet slutar vara avdragsgilla 2023.

De höjda avskrivningarna på lösa anläggningstillgångar som gäller åren 2020–2023 sänker kommunalskatteinkomsterna under perioden.

(Källa: Statens budgetproposition 27.9.2021)

Samfundsskatt

Enligt regeringsprogrammet kompenseras kommunerna enligt nettobelopp för de effekter på skatteintäkterna som ändringen i beskattningsgrunderna har. Kompensationen genomförs genom att utdelningen av samfundsskatten ändras så att skatteintäkten är neutral för kommunerna. Som en del av åtgärdspaketet för att stödja kommunerna i samband med covid19-pandemin höjdes kommunernas andel av samfundsskatteintäkterna med 10 procentenheter för skatteåret 2021. På grund av periodiseringen av intäkterna från samfundsskatten beräknas ändringen ytterligare öka kommunernas redovisning av samfundsskatt med ca 40 miljoner euro 2022. Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt ca 4 miljoner euro i kommunernas intäkter från samfundsskatten från dessa år till 2022.

(Källa: Statens budgetproposition 27.9.2021)

Fastighetsskatt

Fastighetsbeskattningen föreslås bli förnyad så att taxeringsvärdena motsvarar prisnivån och byggkostnaderna i området på ett bättre sätt än i dagsläget. Eftersom fastigheternas taxeringsvärden i regel skulle stiga, ska de nedre och övre gränserna för kommunernas fastighetsskattesatser sänkas i motsvarande mån. Målet med reformen är inte att höja eller sänka på fastighetsskatten, men skattebelastningen fördelas till vissa delar på ett nytt sätt mellan olika fastigheter. Den pågående reformen av fastighetsskatten skjuts fram med ett år och träder i huvudsak i kraft vid beskattningen för 2023.

Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt 5 miljoner euro av inflödet av fastighetsskatteinkomster från dessa år till 2022.

Stadens skatteintäkter

Skatteinkomsterna är beräknade enligt Kommunförbundets skatteprognos i september 2021. Den tillfälliga coronaförhöjningen på 10 procent till andelen av samfundsskatter uteblir från och med 2022.

Från och med 2023 överförs en del av både kommunernas kommunalskatteintäkter och andel av samfundsskatt till följd av reformen av social- och hälsovård och räddningsväsendet. De slutliga kommunala andelsprocentenheterna fastställs under 2022.

1000 euro	BS 2018	BS 2019	BS 2020	BU 2021	BU 2022	EP 2023	EP 2024
Kommunalskatt	66 249	67 487	69 956	69 026	73 934	36 776	35 166
Samfundsskatt	6 167	6 588	6 911	8 127	6 961	5 124	5 053
Fastighetsskatt	5 932	5 921	5 515	6 714	6 694	6 694	6 694
Totalt	78 348	79 996	82 382	83 867	87 589	48 594	46 913

Statsandelar

Statsandelen till kommunerna består av två delar: en statsandel för kommunal basservice (FM) och en statsandel för undervisnings- och kulturverksamhet (UKM). I samband med statsandelarna betalas också hemkommunsersättning till kommunerna och de övriga utbildningsanordnarna.

Figur 19 Förslag 3 till Jakobstads ekonomiavdelning

5.2 Metoddiskussion

Överlag anser jag att den valda metoden passade sig till min typ av forskningsfråga eftersom den gav mig insikt i ämnet, användbara resultat och konkreta förbättringsförslag vilket alla ledde till att jag kunde skapa meningsfulla förslag till till Jakobstads ekonomi-avdelning. Dock medförde den valda metoden en del problem när det kom till att hitta de experter som passade in på den satta avgränsningen och jag utgick från mitt personliga nätverk för att komma i kontakt med de valda experterna. Utförandet av den valda metoden fungerade bra, en intervju ombokades utan problem och rent tekniskt uppstod inga svårigheter. Dock gav intervjuns karaktär, distans intervjuer, experterna möjlighet att känna sig lite väl bekväma vilket ledde till att fokuset kunde vara splittrat eftersom respondenten var mottaglig för förändring i hens omgivning. Detta påverkade inte resultatet avsevärt, utan gjorde endast intervjuerna en aning längre.

Forskningens reliabilitet och validitet uppfylldes överlag bra, dock uppstod det ett missförstånd med exemplet som visades under intervjun eftersom en linje på bilden uppfattades som en kant av en sida och en expert antog att bilden var från en bok. Detta

påverkade hens svar till en viss mån men jag valde att inte rätta hen eftersom det gav mera information än om hen inte skulle ha missuppfattat bilden. Denna missuppfattning bottnar i att jag inte hade varit tillräckligt noggrann när jag skapade exemplet men i slutändan påverka detta inte slutresultatet och förslagen som presenteras till Jakobstads ekonomiavdelning. Jag är nöjd med valet av metod och anser inte att någon annan metod skulle ha passat sig bättre för vad jag ville åstadkomma.

6 SLUTSATSER

Detta lärdomsprov har undersökt vilken typ av mall, samt riktlinjer i denna mall, som på bästa sätt stöder Jakobstads ekonomiavdelnings behov. Syftet med arbetet och mallen vara att resultatet ska stöda läsarna genom att vara informativ och visuellt tilltalande.

Det övergripande resultatet av denna forskning, som består av expertintervjuer inom ämnet visuell kommunikation och ett teorikapitel om samma ämne, visar att Jakobstads ekonomiavdelnings nuvarande rapporter uppnår att demonstrera för läsaren var informationen kan hittas men att utformningen av rapporterna kan förbättras.
Dessa förbättringsförslag tangerar; Färganvändning vilket ökar intresset för rapporten och gör dem mer tilltalande. Ändring av textens natur till en fri högermarginal vilket gör att det valda typsnittet kommer bättre till sin rätt och texten får ett bättre flöde. Uppdatering av sidhierarkin och layouten vilket stöder läsaren ytterligare i att snabbt förstå vad som är det viktiga i texten. Resultatet demonstrerar att Jakobstads ekonomiavdelning med fördel kan uppdatera sina rapporters utseende. Enligt mig är de dock redan nu på god väg eftersom de nuvarande rapporterna utgör en god startpunkt och de har förstått att för att kunna skapa användarvänliga rapporter behöver man se till användarnas behov vilket var grunden för att detta lärdomsprov gjordes i första början.

När man tittar på forskningsfrågan och syftet för lärdomsprovet dra jag den slutsatsen att forskningen har resulterat i förslag som är en bra startpunkt för vidare utveckling av rapporterna och att dessa förslag stöder det som Jakobstads ekonomiavdelning vill uppnå; informativa och visuellt tilltalade rapporter.

6.1 Arbetets begränsningar

Processen för detta lärdomsprov började med att fastställa arbetets problem, frågeställning och syfte. Denna del av arbetet medföra inga vidare bekymmer men på grund av att detta lärdomsprov inte gjordes för ett regelrätt företag var presentation av arbetets beställare en aning besvärlig.

Arbetets teoridel upptog en del arbetstimmar på grund av att ämnet i fråga är brett men också för att det tangerar enskilda individers stil och smak. Detta medförde att jag som skribent behövde vara medveten om att endast se till fakta som presenterades i källorna och inte skribenternas egna åsikter om de var starkt påverkade av skribentens föredragna uttrycksätt.

För detta arbete utfördes expertintervjuer och som tidigare nämnt uppstod det en del bekymmer med att hitta experter som kvalificerade för forskningen. Detta resulterade i att två av experterna hade samma arbetsgivare och det upptäcktes en tydlig koppling mellan dessa experters svar. Detta påverkade inte resultatet nämnvärt men skulle ha kunnat ha undvikits om jag hade utgått från en mer mångfaldig population.
Detta lärdomsprov var ett beställningsarbete och forskningen och slutsatserna är således specifikt anpassade för Jakobstads ekonomiavdelning. Detta betyder att forskningen inte kan appliceras direkt på hur den allmänna verkligheten ser ut utan att ta i beaktande forskningens karaktär. Dock anser jag att den kan ligga till grund för liknanden forskningar eftersom teoridelen av detta arbete inte påverkas av Jakobstads ekonomiavdelnings behov i samma utsträckning.

6.2 Förslag till vidare undersökningar

Forskningen som utfördes för detta arbete tangerar den första delen i processen att förnya Jakobstads ekonomiavdelnings rapporter, en möjlighet för fortsatta undersökningar skulle vara att visa de konkreta förslagen till användarna och utföra tester. Man skulle förslagsvis kunna utföra tester för att mäta användarvänligheten med hjälp av att avläsa respondenternas ögonrörelser när de ser rapporten för första gången eller utföra A/B tester för att se vilken typ av layout och utseende som tilltalar läsarna bäst. Oberoende

undersökningen anser jag att fokuset för fortsatt forskning ska ligga på användarna för dessa rapporter, alla läskunniga invånare i Jakobstad oberoende ålder, kön, funktionsvariation m.m., eftersom dessa rapport finns till för dem.

KÄLLOR

Adams, S., Dawson, P., Foster, J. & Seddon, T., 2020, *Graphic Design Rules*, Princeton Architectural Press, Hudson New York. s.6 Tillgänglig: https://www.perlego.com/book/1415914/graphic-design-rules-pdf Hämtad: 11.02.2022

Ambrose, G. & Harris, P., 2018*, Layout for graphic designers An introduction*, 3 uppl., Bloomsbury visual arts, London UK. s.6 Tillgänglig: https://ereader.perlego.com/1/book/717947/6 Hämtad: 26.1.2022

Bokslutskommuniké Januari – december 2021, 2022, Fiskars Group. Tillgänglig: https://fiskarsgroup.com/wp-content/uploads/2022/02/FiskarsGroup_Q4-2021_sve.pdf Hämtad: 16.02.2022

Born to grow., 2022, Genero Tillgänglig: https://generogrowth.com/sv/generogrowth/ Hämtad: 28.02.2022

Bryman, A. & Bell, E., 2011, Företagsekonomiska forskningsmetoder, 2 uppl., Liber AB, Solna.

Budget 2022 och Ekonomiplan 2022–2024, 2022, Ekonomiavdelningen Jakobstad. Tillgänglig: https://www.jakobstad.fi/forvaltning-och-beslut/forvaltning/ekonomiavdelningen Hämtad: 1.2.2022

Calonaci, D., 2021, *Designing Users Interfaces*, BPB Publications, India. s. 13 Tillgänglig: https://www.perlego.com/book/2826092/designing-user-interfaces-pdf Hämtad:14.02.2022

Ceravolo, M.,G., Farina, V., Fattobene, L., Graziano, E, A., Leonelli, L. & Raggetti, G., (2021) *Blue and red in financial documents: the influence on attentional mechanisms and behavior,* International Journal of Bank Marketing, 39 (7). Tillgänglig:

https://www.emerald.com/insight/publication/issn/0265-2323/vol/39/iss/7 Hämtad: 23.02.2022

Cullen, K. & Puhalla, D., 2018, *revised and updated Layout Workbook a real-world guide to building pages in graphic design*, 2 uppl., Quarto Publishing Group USA Inc, Massachusetts. Tillgänglig: https://www.perlego.com/book/2063946/layout-workbook-revised-and-updated-pdf Hämtad: 9.2.2022

Document Design, 2020, Center for Excellence in Universal Design. Tillgänglig: https://universaldesign.ie/products-services/customer-communications-toolkit-for-the-public-service-a-universal-design-approach/written-communication/document-design/ Hämtad: 16.2.2022

Dyrud, M, A. & Worley, R, B., 2006, Visual Communication, *Business Communication quarterly*, 69 (4). Tillgänglig: https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1080569906294502 Hämtad: 23.02.2022

Ekonomiavdelningen, 2022, Jakobstad. Tillgänglig: https://www.jakobstad.fi/forvaltning-och-beslut/forvaltning/ekonomiavdelningen Hämtad: 27.1.2022

Grygarová, D., Adámek, P., Lukavský, J. & Ladislav, K., (2020) *Illuminating S,iles and Frowns: Visual-Affective Cueing Influences Viewer Perceptions of Page Layout Images*, Perceptual & Motor Skills, 127 (1) s.75-97 Tillgänglig: https://web.s.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=786c9ece-b8f2-43dc-97dd-74059baf29f1%40redis&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#anchor=AN0141213978-8&AN=141213978&db=a9h Hämtad:23.02.2022

Hepworth, K., 2016, *History, power and visual communication artefacts*, Rethinking History. 20 (2) s. 280-302 Tillgänglig: https://web.p.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=1e0f596b-22d6-4a9b-a7e5-cc50ed3bb8f4%40redis&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=114192586&db=a9h Hämtad: 23.02.2022

Kommunkoret - stadens nyaste statistikuppgifter, 2021. Jakobstad. Tillgänglig: https://www.jakobstad.fi/forvaltning-och-beslut/forvaltning/kommunkortet Hämtad: 31.1.2022

KSF Media, 2022, KSF Media Ab. Tillgänglig: https://www.ksfmedia.fi/ksf-media Hämtad: 15.03.2022

Layout, 2021, Svenska Akademin. Tillgänglig: https://svenska.se/so/?id=145752&pz=7 Hämtad: 31.1.2022

Om oss, 2022, Fiskar Group. Tillgänglig: https://fiskarsgroup.com/sv/om-oss/ Hämtad 16.02.2022

Svenska Yle, 2022, Yle Tillgänglig: https://svenska.yle.fi/ Hämtad: 28.02.2022

Tondreau, B., 2011, Layout Essentials 100 Design Principles for Using Grids, Rockport Publisher Inc, Massachusetts. Tillgänglig: https://www.perlego.com/book/2067479/layout-essentials-pdf Hämtad: 10.02.2022

What is Microsoft Teams?, 2022, Microsoft, Tillgänglig: https://support.microsoft.com/fi-fi/topic/what-is-microsoft-teams-3de4d369-0167-8def-b93b-0eb5286d7a29 Hämtad: 01.03.2022

BILAGOR

Bilaga 1

Informerat samtycke

UNDERSÖKNINGEN: *Lycka är att läsa bokslut- Ett ansiktslyft för staden Jakobstads officiella papper baserat på expertintervjuer inom visuell kommunikation*

Jag har mottagit, läst och förstått informationen om undersökningen och dess mål. Jag har mottagit, läst och förstått informationen om uppsamlingen, behandlingen och rapporteringen av data.

Alla svar och uppgifter kommer behandlas konfidentiellt och förstöras när undersökningen är klar. Dock godkänner jag att min arbetsplats får nämnas vid namn för att styrka forskningens trovärdighet.

Jag är medveten om att intervjuaren Anna-Kajsa Edström bandar in intervjun för att få ett mera tillförlitligt svar och mera förståelse för data.

Jag samtycker att intervjuaren Anna-Kajsa Edström kan kontakta mig vid behov efter intervjun om frågor eller oklarheter uppstår.

Bilaga 2

Intervjuguide för expertintervjuer

1. Vilka är enligt dig de viktigaste aspekterna inom visuell kommunikation?
2. Vilka är enligt dig de viktigaste aspekterna för visuell kommunikation när det kommer till tryckt media?
3. Hur skulle du som expert tycka att rapporten är utformad med tanke på användarvänligheten / läsbarheten? Se figur 17.
4. Hur skulle du förbättra användarvänligheten/ läsbarheten för denna rapport?
5. Vilka beslut skulle du ta när det kommer till användningen av .... i denna rapport?
   a) Färger
   b) Fonter och typografi
   c) Placering/layout
6. Hur skulle du som expert börja processen med att förbättra användarvänligheten/läsbarheten för denna rapport?
7. Är det något som du som expert skulle vilja tillägga när det kommer till utformningen av dessa typer av rapporter eller visuell kommunikation generellt?

Tacka för intervjun.

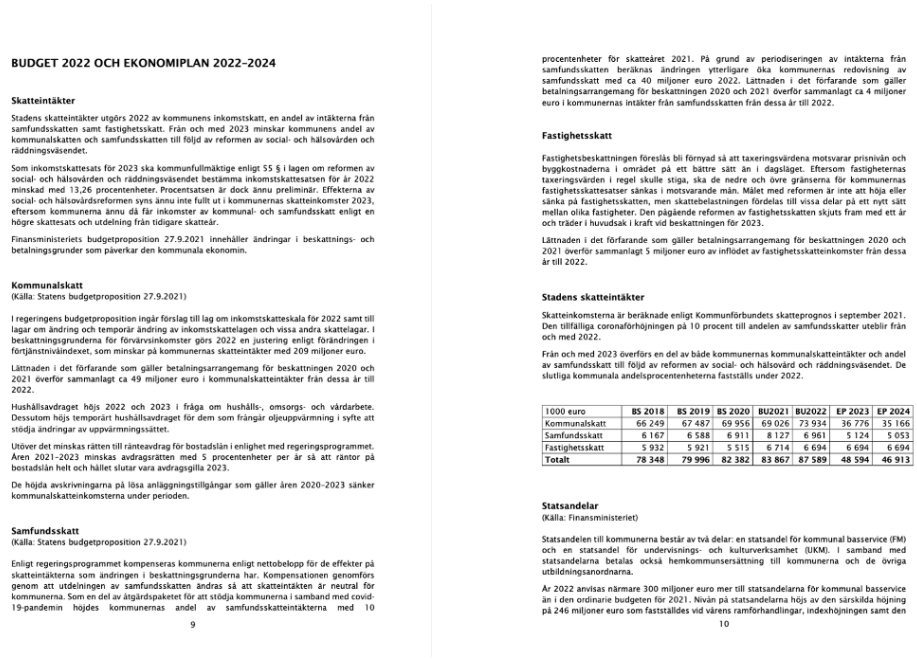

BUDGET 2022 OCH EKONOMIPLAN 2022–2024

Skatteintäkter

Stadens skatteintäkter utgörs 2022 av kommunens inkomstskatt, en andel av intäkterna från samfundsskatten samt fastighetsskatt. Från och med 2023 minskar kommunens andel av kommunalskatten och samfundsskatten till följd av reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet.

Som inkomstskattesats för 2023 ska kommunfullmäktige enligt 55 § i lagen om reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet bestämma inkomstskattesatsen för år 2022 minskad med 13,26 procentenheter. Procentsatsen är dock ännu preliminär. Effekterna av social- och hälsovårdsreformen syns ännu inte fullt ut i kommunernas skatteinkomster 2023, eftersom kommunerna ännu då får inkomster av kommunal- och samfundsskatt enligt en högre skattesats och utdelning från tidigare skatteår.

Finansministeriets budgetproposition 27.9.2021 innehåller ändringar i beskattnings- och betalningsgrunder som påverkar den kommunala ekonomin.

Kommunalskatt
(Källa: Statens budgetproposition 27.9.2021)

I regeringens budgetproposition ingår förslag till lag om inkomstskatteskala för 2022 samt till lagar om ändring och temporär ändring av inkomstskattelagen och vissa andra skattelagar. I beskattningsgrunderna för förvärvsinkomster görs 2022 en justering enligt förändringen i förtjänstnivåindexet, som minskar på kommunernas skatteintäkter med 209 miljoner euro.

Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt ca 49 miljoner euro i kommunalskatteintäkter från dessa år till 2022.

Hushållsavdraget höjs 2022 och 2023 i fråga om hushålls-, omsorgs- och vårdarbete. Dessutom höjs temporärt hushållsavdraget för dem som frångår oljeuppvärmning i syfte att stödja ändringar av uppvärmningssättet.

Utöver det minskas rätten till ränteavdrag för bostadslån i enlighet med regeringsprogrammet. Åren 2021–2023 minskas avdragsrätten med 5 procentenheter per år så att räntor på bostadslån helt och hållet slutar vara avdragsgilla 2023.

De höjda avskrivningarna på lösa anläggningstillgångar som gäller åren 2020–2023 sänker kommunalskatteinkomsterna under perioden.

Samfundsskatt
(Källa: Statens budgetproposition 27.9.2021)

Enligt regeringsprogrammet kompenseras kommunerna enligt nettobelopp för de effekter på skatteintäkterna som ändringen i beskattningsgrunderna har. Kompensationen genomförs genom att utdelningen av samfundsskatten ändras så att skatteintäkten är neutral för kommunerna. Som en del av åtgärdspaketet för att stödja kommunerna i samband med covid-19-pandemin höjdes kommunernas andel av samfundsskatteintäkterna med 10

9

procentenheter för skatteåret 2021. På grund av periodiseringen av intäkterna från samfundsskatten beräknas ändringen ytterligare öka kommunernas redovisning av samfundsskatt med ca 40 miljoner euro 2022. Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt ca 4 miljoner euro i kommunernas intäkter från samfundsskatten från dessa år till 2022.

Fastighetsskatt

Fastighetsbeskattningen föreslås bli förnyad så att taxeringsvärdena motsvarar prisnivån och byggkostnaderna i området på ett bättre sätt än i dagsläget. Eftersom fastigheternas taxeringsvärden i regel skulle stiga, ska de nedre och övre gränserna för kommunernas fastighetsskattesatser sänkas i motsvarande mån. Målet med reformen är inte att höja eller sänka på fastighetsskatten, men skattebelastningen fördelas till vissa delar på ett nytt sätt mellan olika fastigheter. Den pågående reformen av fastighetsskatten skjuts fram med ett år och träder i huvudsak i kraft vid beskattningen för 2023.

Lättnaden i det förfarande som gäller betalningsarrangemang för beskattningen 2020 och 2021 överför sammanlagt 5 miljoner euro av inflödet av fastighetsskatteinkomster från dessa år till 2022.

Stadens skatteintäkter

Skatteinkomsterna är beräknade enligt Kommunförbundets skatteprognos i september 2021. Den tillfälliga coronaförhöjningen på 10 procent till andelen av samfundsskatter uteblir från och med 2022.

Från och med 2023 överförs en del av både kommunernas kommunalskatteintäkter och andel av samfundsskatt till följd av reformen av social- och hälsovård och räddningsväsendet. De slutliga kommunala andelsprocentenheterna fastställs under 2022.

1000 euro	BS 2018	BS 2019	BS 2020	BU2021	BU2022	EP 2023	EP 2024
Kommunalskatt	66 249	67 487	69 956	69 026	73 934	36 776	35 166
Samfundsskatt	6 167	6 588	6 911	8 127	6 961	5 124	5 053
Fastighetsskatt	5 932	5 921	5 515	6 714	6 694	6 694	6 694
Totalt	**78 348**	**79 996**	**82 382**	**83 867**	**87 589**	**48 594**	**46 913**

Statsandelar
(Källa: Finansministeriet)

Statsandelen till kommunerna består av två delar: en statsandel för kommunal basservice (FM) och en statsandel för undervisnings- och kulturverksamhet (UKM). I samband med statsandelarna betalas också hemkommunsersättning till kommunerna och de övriga utbildningsanordnarna.

År 2022 anvisas närmare 300 miljoner euro mer till statsandelarna för kommunal basservice än i den ordinarie budgeten för 2021. Nivån på statsandelarna höjs av den särskilda höjning på 246 miljoner euro som fastställdes vid vårens ramförhandlingar, indexhöjningen samt den

10

Figur 20. Uppslag ur Staden Jakobstads budget och ekonomi plan 2022–2024